

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי

מתנ"ה

מארגזי תכנון, ניהול והיערכות | תשע"ו

מהמינהל הפדגוגי

תשע"ו
3/10

← למנהלי המחוזות

← לסגלי המפקחים במחוזות ובמטה

← לגננות

משרד החינוך | ירושלים ניסן תשע"ה | מרץ 2015

המינהל הפדגוגי | רחוב שבטי ישראל 34 ירושלים, מיקוד 91911 | טלפון 02-5604015

www.education.gov.il כתובתנו

המינהל הפדגוגי ואגף בכיר לאסטרטגיה ותכנון מודה לכל השותפים שנטלו חלק בגיבוש מסמך מתנ"ה תשע"ו:

נציגי מנהלי מוסדות חינוך, מפקחים ובעלי תפקידים במחוזות ובמטה מנהלי המחוזות ומנהלי המינהלים במטה כמו כן תודות לשותפים רבים שקראו והאירו

ניהול תהליך כתיבת המתנ"ה:

אתי סאסי | ראש מינהלת ניהול עצמי, המינהל הפדגוגי

תכנון התהליך והנחייה מקצועית:

אריאל לוי | סמנכ"ל בכיר ומנהל המינהל הפדגוגי
ד"ר מיכל טביבאן מזרחי | מנהלת אגף בכיר לאסטרטגיה ותכנון

פיתוח החומרים והנחיית צוותי הכתיבה:

סימה חדד מה יפית | מנהלת אגף א' קדם יסודי וצוות האגף לחינוך קדם יסודי, המינהל הפדגוגי
יהודית קדש | מנהלת אגף א' יסודי וצוות האגף לחינוך יסודי, המינהל הפדגוגי
דסי בארי | מנהלת אגף א' על יסודי וצוות האגף לחינוך על יסודי, המינהל הפדגוגי
חנה ארז | מפקחת ארצית, ממונה חינוך חברתי, מינהל חברה ונוער
רחלי אברמזון | מנהלת אגף א' חינוך מיוחד וצוות האגף לחינוך מיוחד, המינהל הפדגוגי

ריכוז החומרים ועריכת תוכן:

ענת נידם | מדריכה ארצית המינהל הפדגוגי
רויטל בר | מפקחת, אגף א' לחינוך מיוחד, המינהל הפדגוגי
רונית אמיר | אגף א' לחינוך קדם יסודי, המינהל הפדגוגי

ניהול תהליך השינוי - מנהלי המטרות:

אריאל לוי, סמנכ"ל בכיר ומנהל המינהל הפדגוגי, רחל מתוקי, מנהלת מחוז חיפה וד"ר ניר מיכאלי, יו"ר המזכירות הפדגוגית | מטרה א'
דני רוזנר, ראש מינהל חברה ונוער וד"ר אברהם ליפשיץ, מנהל מינהל החמ"ד | מטרה ב'
גילה נגר, המשנה למנכ"לית ואייל רם, מנהל מינהל עובדי הוראה | מטרה ג'

גיבוש מתווה התכנון והנחייה מתודולוגית:

הילה לנקרי מיוסט | מנהלת תחום תכנון, אגף בכיר אסטרטגיה ותכנון
ענת סלונים | יועצת אסטרטגית
חנה קדרון | מרכזת בכירה תכניות עבודה, אגף בכיר אסטרטגיה ותכנון
רוחמה בילט | יועצת אסטרטגית
וצוות אגף אסטרטגיה ותכנון

משוב על אודות החוברת ניתן לשלוח לכתובת:

האגף לחינוך קדם יסודי, דוא"ל: preschool@education.gov.il

עריכת לשון | ציקי רדיאנו
עיצוב גרפי | סטודיו שחר שושנה

תוכן עניינים

5	דבר המנהלת הכללית
6	דבר מנהל המינהל הפדגוגי
7	מבט על התכנית האסטרטגית:
7	א. מטרות ויעדים
8	ב. תוצאות רצויות ברמת תלמיד, ברמת הצוות החינוכי וברמת המוסד החינוכי
10	ג. יעדים למוסדות החינוך
13	הסיפור הארגוני שמאחורי תהליך התכנון
18	דבר מנהלת אגף א' לחינוך קדם יסודי

פרק א: היעדים למוסדות החינוך

הנחיות תכנון למוסדות חינוך

מטרה א: קידום למידה משמעותית שתוביל להישגים לימודיים, למימוש עצמי ולמצוינות

20	1. לתכנן וליישם תהליכי הוראה-למידה מגוונים וחדשניים המפתחים והמטמיעים תפקודי לומד
21	2. למסד מסגרות מגוונות המזמנות לילדים הרחבת ההשכלה הכללית במגוון תחומי הדעת
22	3. לאתר ולהעניק מענה מקצועי ודיפרנציאלי לילדים על כל הרצף ההתנהגותי והלימודי תוך הכלתם וטיפוח עוצמותיהם
23	4. לקדם את התלמידים לשליטה בבסיס הידע הנדרש בתכניות הלימודים
24	5. לקדם את התפתחות השפה בקרב הילדים כבסיס לכלל תחומי הדעת

מטרה ב: חיזוק החינוך למצוינות ערכית ואזרחית

26	6. לפתח ולבסס מעורבות חברתית פעילה בתוך המוסד החינוכי
27	7. לקיים מסגרות קבועות ללמידה ולהתנסות רגשית חברתית
27	8. לשלב בפעילות הגן ערכים יהודיים, דמוקרטיים והומניסטיים וערכי מורשת ייחודיים בהתאמה למאפייני כל מגזר
30	9. לפתח וליישם כשירות תרבותית כבסיס לחברה רב תרבותית
32	10. לקדם שותפות הורים כבסיס לאקלים מיטבי
33	11. לבנות תכנית עבודה גנית לקידום האקלים המיטבי
34	12. לפתח וליישם סדירויות תומכות ביצירת רצף חינוכי לאורך כל היום וכל השנה

פרק ב': משימות שגרה

36	1. טיפוח יצירתיות ודרכי הבעה באמצעות חינוך לאמנות
37	2. טיפוח יצירתיות ודרכי הבעה באמצעות חינוך מוסיקלי
38	3. טיפוח החינוך הגופני בגן
39	4. פיתוח וקידום החשיבה המתמטית בגן

- 40 .5 פיתוח מיומנויות חשיבה ולמידת חקר במדע ובטכנולוגיה בגן
- 41 .6 חינוך סביבתי בגן
- 42 .7 קידום ושילוב המדיה הדיגיטלית בגן
- 43 .8 הבניית תרבות קליטה מיטבית לגננות מתמחות ולגננות חדשות

פרק ג': חינוך ממלכתי דתי

- 44
- 45 פתח דבר - ראש מינהל החינוך הדתי, אברהם ליפשיץ
- 46 דבר המפקחת הארצית על הגנים בחינוך הממלכתי-דתי
- 47 חזון החמ"ד מחולל מציאות - טיפוח זהות ציונית דתית

פרק ד': דגשים לחינוך המיוחד

- 49
- 950 דבר מנהלת האגף לחינוך מיוחד

מטרה א': קידום למידה משמעותית ועדכנית שתוביל להישגים לימודיים, למימוש עצמי ולמצוינות

- 51
- 51 .1 לקדם ולטפח תרבות של מצוינות ברמה האישית והקבוצתית בכל רמות החינוך בכלל וברמת הגן - תכניות אישיות
- 53 .2 לתכנן וליישם תהליכי הוראה-למידה מגוונים וחדשניים המפתחים והמטמיעים תפקודי לומד/תכנית לימודים גנים (תלג"ן)
- 55 .3 לקדם הישגי תלמידים בשפת אם
- 57 .4 לקדם את התלמידים לשליטה בבסיס הידע הנדרש בתכניות הלימודים ולהעניק להם מענה מקצועי ודיפרנציאלי על כל הרצף ההתנהגותי והלימודי תוך הכלתם וטיפוח עוצמותיהם/הוראת אמנויות
- 58 .5 לפתח אוריינות דיגיטלית כבסיס לכלל תחומי הדעת ולהעניק מענה מקצועי ודיפרנציאלי לתלמידים על כל הרצף ההתנהגותי והלימודי / תקשוב וטכנולוגיה מסייעת

מטרה ב': חיזוק החינוך למצוינות ערכית ואזרחית

- 59
- 59 .6 להתנסות בתהליכים חברתיים ודמוקרטיים במרחב הגן ומחוצה לו/ "האחר הוא אני"
- 60 .7 לאתר ולהעניק מענה מקצועי ודיפרנציאלי לתלמידים על כל הרצף ההתנהגותי והלימודי תוך הכלתם וטיפוח עוצמותיהם/תכניות הכנה לחיים
- 61 .8 להעמיק הקשר והשותפות עם הקהילה והרשות המקומית לצורך השפעה חינוכית ערכית
- 62 .9 לקיים מסגרות קבועות ללמידה ולהתנסות רגשית חברתית ולפתח אחריות אישית / בריאות ובטיחות

פרק ה': פיתוח מקצועי של עובדי הוראה

63

דבר המנהלת הכללית - הגב' מיכל כהן

מפקחים, מנהלים, צוותי חינוך וגננות,

במסגרת ההיערכות הכוללת לשנת הלימודים הקרובה, תשע"ו, מוגשת לכם המתנ"ה (מארז תכנון, ניהול והיערכות). המתנ"ה מהווה כלי ניהולי מרכזי וחשוב אשר נועד לסייע ולאפשר לכם להיערך כראוי.

לא פעם נדמה שהמתנ"ה הייתה כאן מאז ומעולם שהרי היא זו שמציגה את תשתית המידע העדכני הנדרש לבניית תכנית העבודה המוסדית, היא זו שמתארת את היעדים המוסדיים ואת המשימות לפעולה, היא מגדירה את המשאבים, התוצאות המצופות והיא זו המאפשרת היערכות מיטבית - אז איך אפשר היה בלעדיה?

תהליך פיתוח המתנ"ה החל בעקבות מפגשי שיח שקיימנו עמכם. במפגשים תיארתם חלומות והעליתם בקשות אשר הובילו אותנו לשיח משותף אודות הצרכים והאתגרים העומדים בפני מערכת החינוך. המתנ"ה היא אחד התוצרים של אותו שיח חינוכי נפלא שהתחלנו בו אז, ושאו ממשיכים לקיים אותו גם היום במסגרות שונות.

במרץ 2011 (ניסן תשע"א) פורסמה המתנ"ה הראשונה ככלי עבודה שהיווה מענה לצרכים המרכזיים אותם הצגתם במפגשים השונים. כלי שנועד לאפשר לכם:

א. **ראייה מערכתית:** הצגנו בפניכם את המידע השלם והכולל הנדרש להיערכות לשנת הלימודים ברצף חינוכי מהגן, דרך ביה"ס היסודי ועד לחטיבה העליונה. במקביל הרחבנו את הממשקים בין מנהלי המינהלים במטה המשרד למנהלי המחוזות.

ב. **תשתית המידע הנדרש:** פרסנו את תשתית המידע הנדרש לשם תכנון שנה"ל: מטרות, יעדים, משימות ופעולות אל מול המשאבים. תשתית שסייעה לבניית תכנית העבודה המוסדית, לשיבוץ מערכת השעות וצוות ההוראה, לתהליך הפיתוח המקצועי, ההדרכה תוך התייחסות לתכנית האסטרטגית.

ג. **עיתוי הפרסום:** הקדמנו את העיתוי בו מוגדרים הקווים המנחים, המשימות והמשאבים שיועברו אליכם על ידי המטה ופרסמנו אותם תוך שקיפות כדי שתוכלו להיערך באופן מיטבי לשנה"ל הבאה.

ד. **גמישות:** התחלנו לבדוק היכן נוכל להגדיל את "דרגות החופש" שלכם בקבלת החלטות פדגוגיות וארגוניות.

מאז ועד היום, מרץ 2015 (ניסן תשע"ה), אנו ממשיכים להיפגש, לשוחח, להקשיב ולבחון את הצרכים שלכם, ובהתאם לכך מגבשים מענים ראויים ומתאימים ברמת התהליך והתוצר. במתנ"ה הנוכחית, לקראת שנה"ל תשע"ו, הושם דגש על:

א. **תהליך השותפות:** תהליך הכנת המתנ"ה הפך למשתף ורחב יותר. למעגלי השיח בנושא הצטרפו שותפים נוספים. הדיונים בנושא נערכו במוסדות החינוך, במחוז, בהנהלה ובמטה בקבוצות מיקוד, במפגשי עבודה ובמעגלי הקשבה ושיח של מפקחי מטה/מחוז עם כלל המנהלים כפי שקיימנו לאחרונה בכל המחוזות.

ב. **התפיסה:** הורחבה התפיסה האינטגרטיבית תוך התייחסות לרצפים מגוונים: רצף של גילאים, רצף של אוכלוסיות, רצף של זמנים, רצף של שותפויות.

ג. **מרחב האוטונומיה:** הורחבה הגמישות ביחס לשיבוץ שעות ההוראה, בחירת תחום ההדרכה, תחומי הפיתוח המקצועי ועוד.

ד. **נקודות מוצא:** המתנ"ה מזמנת 2 נקודות מוצא לבניית תכנית העבודה המוסדית: מחד גיסא התכנית האסטרטגית של מערכת החינוך ומאידך גיסא ההלימה למאפיינים ולצרכים של המוסד החינוכי.

אני מודה לכלל השותפים ובכלל זה למינהל הפדגוגי ולצוותו אשר הובילו, תכללו וגיבשו את המארז. תודה על תהליך מעמיק, המאפשר עצירה, התבוננות והיערכות מיטבית לקראת פתיחת שנת הלימודים הקרובה.

בברכת הצלחה,

מיכל כהן

חזרה לתוכן העניינים

דבר מנהל המינהל הפדגוגי - מר אריאל לוי

מנהלי מוסדות חינוך, מפקחים, מנהלי מחוזות ואנשי מטה שלום רב,

תכנון מיטבי הוא אחד העקרונות בניהול אפקטיבי, בוודאי בתחום החינוכי. מארז המתנ"ה המוגש לכם בזאת הוא כלי פדגוגי ניהולי לצורך עבודת התכנון, ההיערכות והניהול לשנת הלימודים הקרובה.

מארז המתנ"ה מסייע למנהיג החינוכי להיערך באופן מקצועי, מאפשר לקיים תהליך של חשיבה והיוועצות עם השותפים ותומך בבחירה במסגרת המדיניות של משרד החינוך תוך התאמה לצורכי המוסד החינוכי.

במהלך עבודתנו בתהליך כתיבת המתנ"ה מיקדנו והפחתנו את מספר המשימות למוסד החינוכי תוך הבלטת המשימות הקריטיות ביותר, הבלטנו היבטים של גמישות פדגוגית ואוטונומיה ניהולית על מנת לאפשר התאמה להקשר המוסדי.

המארז הוא פרי עבודה משותפת שבה לקחו חלק מאות מנהלי בתי ספר, גננות, מפקחים ואנשי מטה. נקודת המוצא לבניית המתנ"ה הייתה המוסד החינוכי והיעדים למוסדות החינוך העומדות בפניו. לאחר ניסוח המשימות המוסדיות הגדרנו את משימותיהם של המחוזות והמטה בהלימה למשימות של המוסדות החינוכיים.

אתם מוזמנים לשלוח הערות ותגובות כדי שנלמד ונתייעל.

אני מוסר מכאן ברכה ותודה לכל השותפים שלקחו חלק בחשיבה, בתכנון ובכתיבת מארז המתנ"ה ואיחולי הצלחה לכל אנשי החינוך.

בברכה,

אריאל לוי

סמנכ"ל בכיר ומנהל המינהל הפדגוגי

פ3P
י3/0

א. מטרות ויעדים

מבט על התכנית האסטרטגית*

מטרה ג'

חיזוק מעמדו ויכולתו של החינוך הציבורי לתת מענה מיטבי לכלל החברה הישראלית

היעדים האסטרטגיים

יעד 9:

קידום מנהיגות מפקחים, מנהלים וצוותי חינוך באמצעות הרחבת האוטונומיה ועידוד יזמות.

יעד 10:

מתן מענה חינוכי וארגוני, שיאפשר הכלתם של תלמידים מזרמי חינוך מגוונים.

יעד 11:

קידומו של החינוך המקצועי טכנולוגי כמאפשר מימוש עצמי ומצוינות מגוונים.

יעד 12:

ביסוסו של משרד החינוך כארגון המקדם ערכים של מצוינות ניהולית, מקצועיות ושירות.

יעד 13:

התאמת סביבת הלמידה לתפיסה ולצרכים הפדגוגיים של מוסדות החינוך

מטרה ב'

חיזוק החינוך למצוינות ערכית ואזרחית

היעדים האסטרטגיים

יעד 4:

העמקת החינוך הרגשי, הערכי והחברתי, וקידום מעורבות אישית וחברתית.

יעד 5:

טיפוח אקלים מיטבי לחיזוק החוסן והצמיחה האישית ולקידום הכלת האחר וקבלת השונות.

יעד 6:

קידום שוויון הזדמנויות ומיצוי הפוטנציאל לכלל הקבוצות בחברה הישראלית.

יעד 7:

טיפוח זהות וערכי מורשת ייחודיים בתוך מרחב חיים משותף בחברה הישראלית על גווניה במדינה יהודית ודמוקרטית, ברוח מגילת העצמאות.

יעד 8:

קידום תפיסה הוליסטית המקדמת רצף חינוכי סביב היממה ובין כלל מערכות החינוך: "מחנכים מסביב לשעון"

מטרה א'

קידום למידה משמעותית שתוביל להישגים לימודיים, למימוש עצמי ולמצוינות

היעדים האסטרטגיים

יעד 1:

הבנייה משותפת של תפיסה פדגוגית כוללת של הלמידה המשמעותית.

יעד 2:

קידום הישגים לימודיים בדגש על פיתוח תפקודי לומד המותאמים למאה ה-21 (אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה, הבנה מעמיקה, יכולת עבודה בצוות, תחושת מסוגלות ויכולת ניהול עצמי של התלמיד).

יעד 3:

התאמת תכניות הלימודים, מערכי הערכה ומדידה, תפיסת ההוראה, ההכשרה והפיתוח המקצועי.

*תהליך התכנון - מתודולוגיה, מילון מושגים, עקרונות ותהליך העבודה ניתן לקרוא בהרחבה בחוברת התכנית האסטרטגית במארז זה

ב. תוצאות רצויות: ברמת תלמיד, ברמת הצוות החינוכי וברמת המוסד החינוכי

"תוצאות רצויות" - התלמיד

1. רואה בהשכלה ערך, רחב אופקים ובעל בסיס ידע בתחומי הדעת הנלמדים ובמושגי יסוד תרבותיים והיסטוריים (יעדים 2, 7, 10, 11)
2. מתנסה בכלל תפקודי הלמידה המותאמים למאה ה-21, ומציג שיפור משמעותי בלפחות שלושה מהם (ר' מסמך אבני דרך בלמידה משמעותית, אוגוסט 2014). (יעד 2)

תפקוד בין אישי

- עבודה בצוות
- ניהול שיח מכבד ומקדם
- מעורבות חברתית

תפקוד קוגניטיבי

- הבנה ויישום הנלמד
- חשיבה ביקורתית
- חשיבה יצירתית

תפקוד תוך אישי

- מסוגלות
- מוטיבציה

תפקוד מטה קוגניטיבי

- חשיבה על החשיבה

תפקוד בהיבט החושי תנועתי

- תפקוד חושי תנועתי

תפקוד הכוונה עצמית בלמידה

- הכוונה עצמית בלמידה וניהולה

3. בעל יכולת שיפוט מוסרי ותפיסה ערכית-אזרחית פעילה ומגובשת המחוברת לארץ, למורשת, למדינה יהודית ודמוקרטית ומתבססת על מחויבות לערכי מגילת העצמאות (גיבוש זהות עצמית המבוססת על מאפייני כל מגזר) (יעדים 4, 7)
4. משפר את יכולתו לנהל קשרים בין אישיים, להכיל שונות, לעבוד בקבוצה ולנהוג בכבוד ובנימוס כלפי האחר (יעדים 4, 5)
5. בעל תחושת מסוגלות עצמית, יכולת לוויסות התנהגויות ורגשות ופועל מתוך מודעות לנקודות החוזק והתורפה שלו (יעדים 4, 5)
6. מממש כישוריו והישגיו הלימודיים והחברתיים בצורה מיטבית (יעדים 2, 6)
7. חדור תחושת סיפוק ושייכות חברתית ואקדמית למוסד החינוכי ורואה בו מקום הנותן מענה הוליסטי ומתאם לצרכיו המגוונים ומשמעות לחייו (יעדים 2, 5, 8)

"תוצאות רצויות" - צוות החינוך

8. מרגיש משמעותי, משפיע מעורר השראה בקרב תלמידיו ומהווה דוגמא אישית. (יעדים 4, 7, 8, 9, 12)
9. חש שותף לתפיסת הלמידה משמעותית, שולט ברכיביה ועושה בה שימוש. (יעדים 1, 2, 3)
10. מומחה בתחום הדעת ובפדגוגיה גנרית ומחויב להתפתחותו המקצועית המתמקדת בשיפור תהליכי הוראה אפקטיביים. (יעדים 2, 3)
11. מטפח סביבה לימודית דינמית, מאתגרת אינטלקטואלית ומסקרנת תוך שילוב טכנולוגיות מתקדמות. (יעדים 2, 11)
12. מאמין ביכולותיהם של תלמידיו ולוקח אחריות אישית לקידום כפרטים וכקבוצה תוך קיום קשר משמעותי ודיאלוג מתמיד עם התלמידים. (יעדים 5, 8)
13. מחנך לערכים דמוקרטיים, יהודים והומניסטים ומחזק את הזיקה לארץ, למורשת ולמדינה (בהתאמה למאפייני כל מגזר). (יעדים 4, 7)
14. מקדם יוזמות מטפח מנהיגות צעירה והשתתפות תלמידיו בחיי בית הספר והקהילה. (יעדים 4, 8, 10)
15. מזדהה, מחויב ומרגיש שייך ושבע רצון במערכת החינוך ובמוסד החינוכי בו הוא מועסק. (יעדים 9, 12)

"תוצאות רצויות" - המוסד החינוכי

16. בעל חזון, ערכים מנחים ותוכנית עבודה רב-שנתית וקובעת שגרות וסדירויות בתחום ההוראה, הלמידה וההערכה המשקפים תרבות של ניהול אוטונומי. (יעדים 3, 9, 12)
17. מצמיח מנהיגות, מסוגלות ושיפור מתמיד בקרב צוות החינוך בעזרת תרבות ארגונית מתאימה, מתן אמון במורים ושיתופם בהחלטות המרכזיות. (יעדים 1, 3, 9)
18. מקיים תרבות של למידה והתפתחות הכוללת פיתוח מקצועי פנים בית ספרי מגוון ואיכותי, פיתוח תפיסות פדגוגיות חדשניות ותהליכי הערכה עצמית אודות איכות ואפקטיביות תהליכי ההוראה והלמידה ועבודת הצוות החינוכי. (יעדים 3, 9, 12)
19. משלב מגוון מרחבי למידה פיסיים ווירטואליים המאפשרים למידה משמעותית. (יעדים 2, 13)
20. מעניק מענה דיפרנציאלי ומיטבי לכל תלמיד על-פי צרכיו ומקדם שוויון הזדמנויות, תוך קיום תהליכי איתור, טיפול ומתן מענה לתלמידים על כל הרצף ההתנהגותי והלימודי. (יעדים 2, 5, 6)
21. מקיים דיאלוג רגשי וערכי פתוח ובונה במרחב הבית ספרי, הקהילתי והחברתי המתבסס על סדירויות תומכות קבועות. (יעדים 4, 7)
22. פועל לשיפור האקלים הבית ספרי בהיבטים של קשרי מורים תלמידים, תחושת שייכות, תחושת מוגנות וצמצום אלימות, תוך קיום תכניות תומכות באופן קבוע וניטור תוצאותיהן. (יעד 5)
23. מקדם, מעודד ומאפשר מעורבות ויזמות של תלמידים, מורים והורים כך שיוכלו לקחת חלק משמעותי בתכנון מימוש יעדיו ומשימותיו. (4, 5, 8, 10)
24. מקיים קשר עם הקהילה ומסגרות החינוך הבלתי פורמלי ליצירת ראייה הוליסטית ורצף חינוכי. (יעדים 4, 8)

ג. יעדים למוסדות החינוך

מטרה א': קידום למידה משמעותית ועדכנית שתוביל להישגים לימודיים, למימוש עצמי ולמצוינות

היעדים למוסדות החינוך

קידום הישגים לימודיים בדגש על פיתוח תפקודי לומד המותאמים למאה ה-21 (אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה, הבנה מעמיקה, יכולת עבודה בצוות, תחושת מסוגלות ויכולת ניהול עצמי של התלמיד)

מס'	היעדים למוסדות החינוך	קדם יסודי	יסודי	עי"ס
1.	לתכנן וליישם תהליכי הוראה – למידה מגוונים וחדשניים המפתחים ומטמיעים תפקודי לומד	✓ יעד חובה	✓ יעד חובה	✓ יעד חובה
2.	ליישם דרכי הערכה מגוונות המכוונות להערכת כלל תפקודי הלומד	-	✓ יעד חובה	✓ יעד חובה
3.	לקדם הישגי תלמידים בשפת אם ולפתח אורייות דיגיטאלית בבסיס לכלל תחומי הדעת	-	✓	✓
4.	למסד מסגרות מגוונות המזמנות לתלמיד הרחבת ההשכלה הכללית במגוון רחב של תחומי דעת	✓	✓	✓
5.	לקדם ולטפח תרבות של מצוינות ברמה האישית, הקבוצתית והבית ספרית	-	✓	✓
6.	לאתר ולהעניק מענה מקצועי ודיפרנציאלי לתלמידים על כל הרצף ההתנהגותי והלימודי תוך הכלתם וטיפוח עוצמותיהם	✓	✓	✓
7.	לבחון את החזון הבית ספרי, לצורך עדכון והתאמתו לתפיסות פדגוגיות וארגוניות התומכות בלמידה משמעותית, תוך שיתוף באי בית הספר	-	✓	✓
8.	לקדם את התלמידים לשליטה בבסיס הידע הנדרש בתכניות הלימודים לשם שיפור הישגיהם	✓	✓	✓
9.	לפתח אסטרטגיות למידה לתלמידים	-	✓	✓
10.	לבנות תכנית עבודה בית ספרית, הנתמכת בסדירויות אפקטיביות המאפשרות קידום למידה משמעותית	✓	✓	✓
11.	לחזק מעמד בעלי התפקידים בביה"ס כסוכני שינוי משמעותיים לקידום וללמידה משמעותית	-	✓	✓
12.	ליצור מסגרות לטיפוח ושיפור המסוגלות הקבוצתית של צוות בית הספר להוביל תהליכי למידה משמעותית	-	✓	✓
13.	לטפח תרבות בית ספרית המעודדת מעורבות, שותפות ויזמות של הורים מורים ותלמידים בתחום הלימודי והחברתי	-	✓	✓

מטרה ב': חיזוק החינוך למצוינות ערכית ואזרחית

היעדים למוסדות החינוך

מס'	היעדים למוסדות החינוך	קדם יסודי	יסודי	עי"ס
14.	לפתח ולבסס מעורבות חברתית פעילה בתוך ביה"ס ומחוצה לו	✓	✓ יעד חובה	✓ יעד חובה
15.	לקיים מסגרות קבועות ללמידה ולהתנסות רגשית, חברתית ערכית	✓	✓	✓
16.	לשלב בפעילות הבית ספרית ערכים חברתיים, יהודיים, דמוקרטיים והומניסטיים וערכי מורשת ייחודיים בהתאמה למאפייני כל מגזר	✓	✓	✓
17.	להתנסות בתהליכים חברתיים ודמוקרטיים במרחב בית ספר	-	✓	✓
18.	לפתח וליישם כשירות תרבותית כבסיס לחברה רב תרבותית	✓	✓	✓
19.	לקדם שותפות הורים כבסיס לאקלים מיטבי	✓	✓	✓
20.	לבנות תכנית עבודה בית ספרית הנתמכת בסדירויות אפקטיביות לקידום אקלים מיטבי	✓	✓	✓
21.	לאתר ולהעניק מענה מקצועי ודיפרנציאלי לתלמידים על כל הרצף ההתנהגותי והלימודי תוך הכלתם וטיפול עוצמותיהם	-	✓	✓
22.	לפתח וליישם סדירויות תומכות ביצירת רצף חינוכי לאורך כל היום וכל השנה	✓	✓	✓
23.	בית ספר כמוקד משמעותי בקהילה - להעמיק הקשר והשותפות עם ההורים, הקהילה והרשות המקומית לצורך השפעה חינוכית ערכית	-	✓	✓

מטרה ג': חיזוק מעמדו ויכולתו של החינוך הציבורי לתת מענה מיטבי לכלל החברה הישראלית

היעדים למוסדות החינוך

מס'	היעדים למוסדות החינוך	קדם יסודי	יסודי	עיי"ס
.24	יצירת מרחב/זמן למורים עבור למידה ויצירה	-	✓	✓
.25	ניהול עצמי של פיתוח מקצועי	-	✓	✓
.26	יצירת תרבות ארגונית של למידה והתנסות	-	✓	✓
.27	עידוד רכישת ידע ומיומנויות רחבים בתחומי המדע והטכנולוגיה	-	✓	✓
.28	חשיפת התלמידים ללימודי הטכנולוגיה	-	-	✓
.29	יצירת סביבת לימודים דינמית ומאתגרת לחשיבה ועניין	-	-	✓

סיפור ארגוני - נכתב על ידי חנה שדמי

ל"נהל את הרוח"¹ | מהשראה לכתובת תכנית אסטרטגית למערכת החינוך 2013-2016

הקדמה

בחרתי לתאר את תהליך הכנת התכנית האסטרטגית למשרד החינוך 2013-2016 כסיפור ארגוני. אני מספרת את הסיפור הזה מנקודת המבט שלי כמשתתפת בתהליך וכמתבוננת בו.

בסיפור הזה יש דמויות רבות, זמן התרחשות ומקום, סיפור מסגרת וסיפורי משנה המחברים ביניהם. בשלבי ההכנה לכתובת הסיפור שאלתי את עצמי מאיזה שלב על ציר הזמן להתחיל לכתוב את הסיפור ובחברתי להתחיל משלב ההשראה. חיפשתי כותרת לסיפור וכותרות משנה שסביבן אכתוב את הסיפור הארגוני. הפגשתי בין הכותרות השונות עד שהרגשתי שהן מצליחות לארוז תהליך בן שנתיים של חיבור אלכסוני של מערכת החינוך - מטה, מחוז ומסגרות חינוך - לחלימה, לחשיבה ולתכנון אסטרטגי. שילבתי ציטוטים משירים המהווים השראה לרעיונות המוצגים והמשגה נוספת להם.

הכותרות שפיתחו לסיפור מתארות אותו בצמתים המרכזיים שבו כסיפור בתוך סיפור; כסיפור הנוגע ברצפים שבין השראה למעשה, בין ניסוח יעדים ותוצאות נבחרות למערכת החינוך במאה ה-21 לשרטוט הדרך אליהן, בין עבודה ותרומה נפרדת של מינהלים לחיבורים בין מנהליים לכתובה משותפת של תכנית אסטרטגית בהנהגה של כוחות פנימיים; סיפור שממקד את המבט שלו במוסד החינוכי, בצוות החינוכי ובתלמידים ומנסה להתבונן כמו מתוך קלידוסקופ; סיפור המתאר את ההבנה שצריך להקשיב למה שלא עובד ולחולל בו שינוי, ובלשונו של קונסטנדינוס קוואפיס²: "...החכמים חשים במה שיתחולל/ זמן מה בטָרם. לפעמים/ בזמן שגם שוקדים על תלמודם/ מְשֹׁהוּ טוֹרֵד אֶת אֲזָנָם, זֶה קוֹל נִסְתָּר/ שֶׁל מֶה שְׁעוֹמֵד לְהִתְחַלֵּל. וְהֵם שוֹמְעִים/ בְּיִרְאָה רַבָּה..."

וכדי לחולל את השינוי חייבים³: "...לצאת מעבר לכבוד ולציאות/ מן המקבל והחקי לא תמיד ירחק/ אבל בדרך-פֶּלֶל יִצְטָרַךְ לְחַרְג/ מן החקים והפֶּלֶלִים, יִתְרַחֵק/ מֵעֵבֶר לְנֶהֱגֵי הַקְּבוּעִים, הֲלֹא מִסִּפְקֵי. / יִלְמַד הַרְבֵּה מֵעֵבֶר - הַחוּשִׁים הַזָּרִי/ וְלֹא יִרְתַּע גַּם מִפְּנֵי הַצָּרֵךְ לְהֵרֵס..."

פתיחת מעגלי שיח לשאלות מרכזיות בחינוך

ראשיתו של הסיפור בשר החינוך שביקש להציב למערכת החינוך אתגר חינוכי הפורץ את גבולות המסגרת החינוכית, הרואה את הפוטנציאל של מערכת החינוך להשפיע על דמותה של החברה. ההזמנה לפתיחת מעגלי שיח הגיעה מתוך אמונה שאנשי חינוך הם בין המעצבים של פני החברה.

כתוצאה מכך נפתחו מעגלי שיחה סביב שאלות כמו: מהי למידה משמעותית? מהם תפקודי הלומד הנדרשים למאה ה-21? מהן דרכי הוראה מגוונות המאפשרות למידה רלוונטית ומשמעותית? איך עוברים ממופעים בודדים של למידה משמעותית למסגרת חינוכית המובילה למידה משמעותית? מהם הקשרים הקיימים בין הוראה, למידה והערכה? איך

1 ספרו של הריסון אוון מייסד השיטה של המרחב הפתוח :

Owen, Harrison (2008). **Wave Rider: Leadership for High Performance in a Self-Organizing World**. Berrett-Koehler

2 "החכמים חשים בעומד להתחולל", קונסטנדינוס קוואפיס, כל השירים, תרגום יורם ברונובסקי, כרמל ירושלים, 1995.

3 "התחזקות", קונסטנדינוס קוואפיס, כל השירים, תרגום יורם ברונובסקי, כרמל ירושלים, 1995.

פס"פ
א/ס

מרחיבים ומגוונים בדרכי ההערכה? מהי מצוינות ערכית חברתית? מהו תפקידו של המוסד החינוכי בעיצוב פני החברה? איך מעמיקים ומרחיבים את המפגש חינוכי בין מורים לתלמידים? מה הקשר בין חינוך הממוקד בערכים לחינוך לחיים משמעותיים? ועוד.

מעגלי השיח השונים שנפתחו היוו דגם ללמידה המבוססת על ערך, על מעורבות ועל רלוונטיות. מעגלים אלה חידדו את התובנה שלמידה מתרחשת בעיקר בתוך יחסים, ושהמפגש האנושי עם שונות, באופן השובר הירארכיות, מאפשר להתבונן על המושגים המוכרים מזוויות חדשות. השיח במעגלים אלה הזמין את השותפים להדהד סוגיות המועלות במעגל דרך התנסותם האישית, או כמו שמתאר דוד אבידן בשירו "לרדת לעלות"⁴ את ההבדל בין להבין דבר לבין להגיע אליו: "קדם כל לא לרדת לסוף-דבר, אלא לעלות אליו. / ואחר-כך לא לגעת בדבר עצמו, אלא לגעת בעצמו. / למראה הדבר הגדול הזוהר למעלה. / ואחר כך לא לסלוח לעצמו: על ההחטאה."

ליצור ולחדש במוכר ובמובן מאליו

מעגלי שיח שנפתחו בשנה זו בנושא של למידה משמעותית הפגישו בין חולמים שפגשו מחדש את התשוקה שקיימת בהוראה ובחינוך, לבין המתנגדים שראו בהזמנה חוסר אמון בעשייה החינוכית שלהם בעבר ובהווה.

מפגשים אלה זימנו שיח בין קולות שונים: אלה שחשבו ששיח על למידה מתחיל יום יום מחדש

וראו הזמנה זו כמנוסחת בלשוננו של ישראל אלירז⁵: "...לחיות בתוך הפתעה/ לא להיות מפתע/ לך הפך יותר/ יותר/ את המכר לך/ גלה. עבד בקרבת הדברים הנעים.", ואחרים שטענו ששם התכנית "ישראל עולה כיתה – עוברים ללמידה משמעותית" מפחית מערכה של העשייה שלהם לאורך השנים.

מעגלים אלה היו טעונים בעוצמות רגשיות של משיכה מול דחייה, תשוקה והתלהבות מול כעס ועלבון. אך בעיקר זימנו מעגלים אלה את המשתתפים להיפגש שוב עם מושגים מוכרים, כמו: למידה משמעותית, תפקודי לומד, הוראה, הערכה, חיים משמעותיים, פיתוח מקצועי, אוטונומיה, מנהיגות פדגוגית וגמישות פדגוגית, ואפשרו להתבונן בהם מזוויות חדשות ולברר מה הם רוצים לשמר ומה הם רוצים לשנות.

כדי להתניע את התהליך נפגשו השר והמנכ"לית עם גורמים שונים במטה ובשדה, בהם מנהלי מנהלים ואגפים במטה המשרד, מפקחים, מנהלי מסגרות חינוך, מחנכים, מועצת תלמידים במחוזות, מנהלי מחלקות חינוך, ארגוני מורים, ראשי אוניברסיטאות ומכללות ומומחים בתחום, השמיעו את החזון והציגו את קווי המתאר של התכנית.

בשונה מרפורמות מבניות (ועדת "דוברת", "אופק חדש", "עוז לתמורה") הרפורמה שהוצגה מתמקדת במתרחש מאחורי דלת הכיתה ועוסקת בהתאמת הלמידה למאה ה-21. השנה הראשונה הוכרזה כשנה של למידה, שנה של רתימת השותפים במסגרות החינוך, שנה של פתיחת מעגלי שיח ארציים ומקומיים ושל חיפוש הדרך לחולל את הרעיונות שהוצגו. ברמת המטה הייתה זו שנה של מפגשים בין היחידות, של מיפוי הידע והנכסים הקיימים ביחידות לקידום התהליך, של הגדרת מושגים, של בחינה מחדש של דרכי ההערכה, של עצירת המיצ"ב לשנה ובחינתו מחדש, של כתיבת תכנית חדשה להיבחנות בבגרות ושל כתיבת מסמך עבודה "אבני דרך ללמידה משמעותית".

את רתימת השותפים הרבים למהלך ניתן לדמות להצעתו של אנטואן דה סנט אכזופרי לאופן שבו בונים ספינה⁶: "איך בונים ספינה? אוספים אנשים ונוטעים בהם את האהבה והכמיהה לים הרחב הגדול האינסופי, ולא אוספים אנשים ואומרים להם לאסוף עצים להכין תכניות ולבנות ספינה".

4 דוד אבידן (1985). "לרדת לעלות", ספר האפשרויות, שירים וכו', כתר.

5 ישראל אלירז (1980-2010). "הדבר עליו אני מדבר כאן", דברים דחופים, מבחר שירים, הוצאת הקיבוץ המאוחד.

6 "איך בונים ספינה" מתוך ויקיצוטוט, מאגר הציטוטים החופשיים מתוך היצירה מיוחס.

הקשבה לסיפורים פורצי דרך בלמידה משמעותית

נחלק מתהליך הלמידה היה ברור שהשדה כבר התחיל להוביל תכניות המיישמות למידה משמעותית ושקיימים כבר יישומים שונים לפרקטיקות פדגוגיות חדשניות ופורצות דרך בתחום זה. מטה המשרד קרא לגופים שונים, בתוך המערכת ומחוצה לה, להציג את הפרקטיקות השונות שפיתחו ללמידה משמעותית כדי להוקירן וללמוד מהן, וכן לבחון את החסמים שהמערכת מציבה להן. מהלך זה נקרא "למידה מכוחות חלוץ". כוחות החלוץ שיקפו את השינוי שמערכת החינוך רוצה לחולל במסגרות החינוך. בחינוך העל יסודי התמקדה העבודה בדרכי הערכה חלופיות. זו הייתה הזמנה להתבונן בראשונות ולבחור אם ללכת אחריה.

קליידוסקופ של נקודות ראות - חיזוק החיבורים והשותפויות בין גופים במטה ובמחוזות לכתבת תכנית אסטרטגית

תהליך התכנון פגש מציאות של גופים שונים במטה המפתחים יוזמות בתחומים משיקים עם קשרים רופפים ביניהם. ההזמנה לכתבה משותפת של התכנית האסטרטגית יצרה צעד משמעותי בעבודה מסונכרנת של המנהלים והאגפים במשרד ובינם לבין השדה.

שינוי נוסף חל בתהליך כתיבת תכניות העבודה של המשרד. בתחילת הדרך הוצגו בפני המנהלים, האגפים והמחוזות מטרות ויעדים, וכל גורם כתב משימות למימוש היעד. האוסף הרב של המשימות מנע אפשרות לראות את הסיפור השלם מעבר לאוסף המשימות המרכיבות אותו.

בשנה זו, בזכות המהלך הארגוני של כתיבה משותפת, נכתבו יחד המשימות שתורגמו למתנ"ה בתכלול של אגפי הגיל. הכתיבה המשותפת של כלל השותפים – אגפי מטה, פיקוח במחוזות ומנהלי מוסדות חינוך – אפשרה את כתיבת התכנית האסטרטגית מתוך קליידוסקופ של נקודות ראות ויצרה דיאלוגים בין מציאות רצויה למציאות אפשרית, בין הנחיה לאוטונומיה, בין חובה לבחירה.

את האפשרות ללמוד על נושא תוך השמעת הקולות המייצגים זוויות ראייה שונות מתאר דן פגיס בשירו "שיחה"7 המתאר לימוד על האורן: "אַרְבֵּעָה שׁוֹחֲחוּ עַל הָאֵרֶן. / אֶחָד הִגְדִיר אוֹתוֹ לְפִי הַסּוּג, הַמִּין וְהָדָן. / אֶחָד עָמַד עַל מְגִרְעוֹתָיו בְּתַעֲשִׂית הַקְּרָשִׁים. / אֶחָד צִטֵּט שִׁירִים עַל אֶרְנִים בְּכָל מִינֵי שְׁפוֹת. / אֶחָד הִכָּה שֶׁרֶשׁ, הוֹשִׁיט עֲנָפִים וְרָשָׁשׁ."

יש נביא בעירו - לסמוך על הכוחות הפנימיים שיובילו תכנון אסטרטגי

בעבודה משותפת של השר והמנכ"לית התכנס אלכסון ראשוני של גופי המטה, מנהלי המחוזות ונציגי פיקוח במחוזות, לשלוש קבוצות עבודה על פי שלוש המטרות שנוסחו על ידי צוות התכנון. הקבוצות ניסחו את היעדים של כל מטרה. בשנה השנייה הונחה התהליך על ידי אגף תכנון ואסטרטגיה שהוקם במשרד.

בכל שלבי התהליך נעשתה ההובלה על ידי המנהיגות הבכירה של המשרד ולא על ידי גופים חיצוניים לו. מהלך זה הוא הבעת אמון בכוחו של המשרד להוביל שינוי.

כל מטרה תוכללה על ידי שני מנהלי מינהלים. כל קבוצה יצרה אלכסון של בעלי תפקידים – מטה מחוז, מוסדות חינוך. תהליך זה ביקש ללכוד את חוכמת ההמונים ולתרגמו לניסוח תוצאות, לכתבת יעדים למוסדות החינוך, לכתבת משימות תומכות, לקביעת מדדי תפוקה להערכה ולבקרה.

תהליך שיקף מעבר מניהול מוטה תשומות לניהול מוטה תוצאות, מעבודה נפרדת של יחידות ליצירת חיבורים ושותפויות בין גורמים שונים.

המטרה המרכזית של קבוצות התכנון הייתה להוביל שינוי באמצעות תרבות ארגונית המקדמת למידה משמעותית ומצוינות חברתית, ולא כמופעים בודדים שיוצרים תמונה של כאילו, אך לא יובילו שינוי אמתי במסגרות החינוך.

התנועה שאפיינה את העבודה בקבוצות הייתה תנועה בין פתיחה להתכנסות. בכל שלב נפתח מרחב לשיח פתוח, והתובנות התכנסו להחלטות שאושרו על ידי מנכ"לית המשרד והנהלת המשרד. כך התנהלה העבודה בניסוח התוצאות, בניסוח היעדים למוסדות החינוך ובכתיבת המתנ"ה.

ההובלה על ידי המנהיגות הפנימית אתגרה את הביטוי השכיח של "אין נביא בעירו" והפכה אותו לתובנה שרק נביא בעירו יכול להוביל תהליך לאורך זמן. תהליך עבודה זה אפשר לאנשי החינוך להוציא לאור מעושר הרעיונות תכנית סדורה, ובלשונה של ישראל אלירז⁸: "...אָנוּ-עִם קוּ הַהָרָה/ הַמוֹבִיל אֶת הָאוֹר/ הַחֹזֵר וּמוֹבִיל דְּבָרִים/ שְׁאָנוּ-מִבִּיטִים בָּהֶם וּמְסִיעִים לָהֶם לְהוֹלֵד".

סיפור בתוך סיפור - דיאלוג בין מטרות ומשימות

שלוש מטרות הובילו את כתיבת התכנית האסטרטגית. שתי המטרות הראשונות – קידום למידה עדכנית שתזמן מפגש משמעותי ותוביל להישגים לימודיים, למימוש עצמי ולמצוינות (1) וחיזוק החינוך למצוינות ערכית ואזרחית (2) – מוקדו ונכתבו מנקודת המבט של המוסד החינוכי.

המטרה השלישית – חיזוק מעמדו ויכולתו של החינוך הציבורי לתת מענה מיטבי לכלל החברה הישראלית מהווה במידה מסוימת תשתית התומכת במטרות 1-2. שתי המטרות הראשונות מהוות בסיס לכתיבת המתנ"ה, והסיפור הארגוני מתמקד בהן.

העבודה בנפרד על ידי מתכללים שונים על שתי המטרות הממוקדות במוסד החינוכי יצרה שיח גלוי וסמוי על מקומן של מטרות אלה בעבודת מוסדות החינוך: האם אלה מטרות מתחרות על זמן הצוות, או האם הן משלימות בשיח שבין הוראה לחינוך? כדי להתמודד עם הפיצול הקלאסי שנוהגים ליצור בין שתי המטרות, מוצע להתבונן בהן כדיאלוג בין דמות לרקע, כשתי משימות הקשורות ביניהן והמוציאות לאור אחת את השנייה.

בקריאת התוצאות והמשימות של שתי המטרות ראינו שהן יוצרות שלם הגדול יותר מהמטרות המרכיבות אותו. בניסיון לאשכל כשלושים יעדים למוסדות החינוך לקטגוריות מוצעות חמש קטגוריות שיכולות לשמש מחוון לבניית התכנית של המוסד החינוכי לשתי המטרות. לדוגמה, מהם המבנים המערכתיים שצריך לייצר כדי להנכיח את העבודה על כל אחת מהמטרות? מהם תהליכי ההוראה, הלמידה והערכה המתאימים לכל אחת מהמטרות? אילו תכנים ייבחרו מתכנית הלימודים? מהו הפיתוח המקצועי שנדרש מהצוות החינוכי? איזה שיח מייצרת העבודה על המטרה עם הקהילה של המוסד החינוכי ועם המורשת הייחודית של אוכלוסיית הלומדים בו? בכל אחת מהקטגוריות ניתן לשאול מהם המושגים, הערכים, הכישורים, הידע והדילמות שנרצה לכלול בעבודה על מטרות אלה.

בין הקטגוריות השונות מתנהלים דיאלוגים, מתוכם יכולים להיווצר אין ספור סיפורים של למידה משמעותית וחינוך לחיים משמעותיים. הבחירה של המשימות המובילות מבטאת את התפיסה וההמשגה של החזון ואת הדרך למימושו על בסיס ניתוח ומיפוי החוזקות והחולשות של המוסד החינוכי ביחס אל היעד.

לנהל את הרוח - לייצר נתיבים לרוח ולנהל אותם

ההחלטה להחזיר לדין את השאלות המהותיות על מהו חינוך, מהי למידה, מהם חיים משמעותיים מחדדת את תפקידה של מערכת החינוך במאה ה-21. מיטיבה לתאר משימה זו המשוררת ויסלבה שימבורסקה בשירה "כף יד"⁹:

8 ישראל אלירז (1980-2010). "צבעים כמו ציפורים", דברים דחופים, מבחר שירים הוצאת הקיבוץ המאוחד.

9 ויסלבה שימבורסקה (2011). "כף יד", בתוך "רגע", מבחר שירים, כרמל.

פסוק
כ"ו/כ"א

"עֲשֵׂרִים וְשִׁבְעַת עֲצָמוֹת, / שְׁלוֹשִׁים וְחֲמֵשָׁה שְׁרִירִים, / קְרוֹב לְאַלְפִים תְּאֵי עֲצָבִים / יֵשׁ בְּכָל כְּרִית שֶׁל אֲצָבָעוֹתֵינוּ-הַחֲמֵשׁ. / הֲרֵי זֶה דֵי וְהוֹתֵר, / כְּדֵי לְכַתֵּב אֶת "מִין קִמְפֵף" אוֹ אֶת "פּוּ-הַדָּב"."

הרוח, ההשראה שמשמעותה שזורה לאורך הפרקים הקודמים, מונעת מתוך הצורך של מערכת החינוך להתאים את עצמה לחברה משתנה, ללמידה לאורך החיים, לחיים משמעותיים, לתפקודי לומד במאה ה-21, למצינות ערכית וחברתית. רוח הרואה את מקומו והשפעתו של המוסד החינוכי מעבר לקווי המתאר הפיזיים שלו. רוח שחרתה על דגלה מהלכים של "מחנכים מסביב לשעון", ה"אחר הוא אני", קידום למידה משמעותית. רוח המבקשת לראות בחינוך משפיע על דמותה של החברה הישראלית.

"לנהל את הרוח" זו הדרך שנבחרה לניהול התהליך כולו ושמושפעת מאופייה של מנהיגות לאור תפיסות של מורכבות.

להנהיג את הרוח משמעו ויתור על ניהול ממורכז, מעבר ממוקד בסדר מוכתב מלמעלה, מתכנון יתר אל מתן מקום להתארגנות עצמית, להתהוות של רעיונות, של תהליכים. דרך זו מאופיינת בהתחקות אחר דברים הנמצאים בתנועה, בחיפוש אחר חיבורים, הקשרים, הפתעות במרחבים הפחות נשלטים, בהכנסת שונות לשיח שתרחיב את הפרספקטיבות. הבחירה בדרך זו היא מתן אמון במערכת, מתן אוטונומיה וגמישות למסגרות בדרך שבה הן בוחרות להוביל את השינוי.

תפקידה המרכזי של המנהיגות בדרך זו היא לתת השראה, ליצור נתיבים לרוח, ליצור תנאים תומכים ולנהל אותם. תהליכים אלה ראוי שיהיו מקבילים בכל הרמות ממטה דרך המחוז ועד למסגרת החינוכית.

המעבר אל יצירה, תכנון ופיתוח של התכנית הבית-ספרית על ידי באי המוסד החינוכי דורש בלשוננו של נתן זך את ההשראה והאומץ להיות שם גם במצבים של אי וודאות¹⁰: **כְּשֶׁבְדִידוֹת אֵינָה פֶּחַד / נוֹלֶדֶת שִׁירָה / כְּשֶׁהִיד אֵינָה רוֹעֶדֶת / כְּשֶׁהָרוֹן אֵינוֹ מִתְפַּיֵץ לַמַּחְשָׁבָה / שִׁירָה"**

מנהיגות הדרך ליצירת יוצרים לדרך - למה לספר את הסיפור הארגוני?

הסיפור מספר את החוויה של אלה שהשתתפו בכתיבת התכנית האסטרטגית ומספק הצצה אל מאחורי הקלעים של העבודה שכללה התחברות להשראה, לחלומות ולאני המקצועי. ניסיונו לרקום מכל החלומות מתווה שנראה לנו שיכול להניע את השינוי במערכת. תהליך כתיבת התכנית האסטרטגית הסתיים. כעת מתחיל תהליך חדש במסגרות החינוך בכתיבת הסיפורים הארגוניים שלהם. יש מסגרות שיבחרו לאמץ את השלם שיצרנו, יש שיעדיפו להשתמש בו כהשראה וליצור מחדש.

השירה, ההקשבה וההתבוננות בתהליך היו עבורי מקורות ההשראה לצד כלים לניתוח ארגוני של המהלך כולו. הנכם מוזמנים לשאול את עצמכם, מהי הרוח אליה אתם מתחברים ביחס ללמידה משמעותית ולחינוך לחיים משמעותיים. מצאו את מקורות ההשראה שלכם, הרחיבו את בעלי העניין שאתם מבקשים לרתום אל החזון ואל התכנית האסטרטגית שתבנו, מפו את המציאות הקיימת במסגרת החינוכית שלכם ביחס לתוצאות ולתפוקות המצופות ובחרו את המשימות שיקדמו אתכם אל המציאות הרצויה.

בכל מקרה כדאי לא לוותר על תהליך היצירה משותף של כל באי בית הספר,

כי משירת העשבים נעשה ניגונו של הרועה בלשוננו של רבי נחמן מברסלב¹¹: **"דַּע לָךְ כִּי כָל רוּעָה וְרוּעָה יֵשׁ לוֹ נֶגוֹן מִיּוֹחַד, / לְפִי הָעֵשְׂבִים וְלְפִי הַמָּקוֹם שֶׁהוּא רוּעָה שָׁם, / כִּי כָל עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב יֵשׁ לוֹ שִׁירָה, וּמְשִׁירַת הָעֵשְׂבִים נֶעֱשָׂה נֶגוֹן שֶׁל רוּעָה"**

10 זך נתן (תשכ"ו, 1966). "כשבדידות אינה פחד", כל החלב והדבש: שירים. תל-אביב: עם עובד.

11 רבי נחמן מברסלב "משירת העשבים".

דבר מנהלת אגף א' לחינוך קדם יסודי

לגננות בגני הילדים,

לקראת שנת הלימודים תשע"ז אנחנו שמחים להגיש לכן, כבשנים קודמות, מארז התכנון, הניהול וההיערכות לשנת הלימודים – מתנ"ה.

השנה מתמקד המארז בעבודת הגננת ומתווה דרך לקידום תהליכי התכנון והיישום של משימות משמעותיות בעבודה בחיי היום יום של הגן.

אחת המטרות שמערכת החינוך הציבה בפניה מתמקדת בקידום למידה משמעותית ועדכנית שתוביל להישגים לימודיים, למימוש עצמי ולמצוינות על פני כל הרצף החינוכי.

יעד מרכזי של למידה משמעותית הנגזר ממטרה זו במערכת גני הילדים הוא: לפתח תפקודי לומד המותאמים למאה ה-21 הכוללים בין השאר – חשיבה יצירתית, יכולת עבודה משותפת בקבוצה, הבעה רגשית במגוון אמצעים ותחושת שייכות ומסוגלות.

מטרה נוספת שהציבה בפניה מערכת החינוך היא חיזוק החינוך למצוינות ערכית ואזרחית.

היעד המרכזי העומד לנגד עינינו במערכת החינוך הקדם יסודית הוא העמקת האינטראקציות הרגשיות והחברתיות בגני הילדים, מתן מרחב לביטוי אישי של ילדים, פיתוח כישורי חיים וקידום אקלים חינוכי מיטבי.

יסודה של למידה משמעותית של ילדים צעירים הוא בפיתוח ובעידוד סקרנותם הטבעית המובילה אותם לחקור את העולם הסובב אותם ולתת פירוש/משמעות להתרחשויות ולאירועים בהם הם צופים. התנסויותיהם בסביבה, משחקם והאינטראקציות שלהם עם ילדים ועם המבוגרים מאפשרים להם לשאול שאלות, לעבד את המידע שהם רוכשים ולפתח את החשיבה – הכול מתוך יצירה והנאה מלמידה.

העשייה החינוכית של הגננת בגן הילדים מבוססת על התבוננות מעמיקה בילדי הגן והתייחסות לצורכי כל פרט ואישיותו הייחודית, יחד עם התייחסות להתנהלות הקבוצתית. כל זאת תוך הכלת ילדים המגלים קשיים ושילובם בכל פעילויות הגן ובשיתוף הורי כלל ילדי הגן בעשייה החינוכית.

מארז התכנון, הניהול וההיערכות פותח בפנינו מרחב של אפשרויות להגביר ולהעמיק את חווית הלמידה בגני הילדים תוך גילוי גמישות בתהליכי העבודה, בגיוון תהליכי הוראה – למידה המדגישים: התנסויות חוויתיות במסגרת הגן ומחצה לו ובמרחבים חדשים הפותחים הזדמנויות לחקר, פעילות יצירתית ומשחק מגוון. דרכי העבודה שאנו מתווים פותחות מרחב ליצירתיות שלכם. מצופה מכן, הגננות, להתבונן ולהפיק תובנות מקצועיות על התהליכים החינוכיים ועל תכניות העבודה שאתן מובילות, כל אחת בגן בו היא עובדת, במטרה להעריך את התפוקות שלכן ושל הילדים ולערך שינויים בהתאם לצורך.

אני רואה בכם, צוותי החינוך, שותפים לדרך בקידום, בהרחבה ובהעמקת התהליכים החינוכיים המדגישים למידה משמעותית וקידום ערכים של כבוד, קבלה והכלה.

אני מאחלת לכם הצלחה וסיפוק מקצועי בתכנון וביישום תהליכים חינוכיים שיפתחו את כישוריו של כל ילד על אישיותו הייחודית יחד עם גיבוש קבוצה החשה לכידות ותחושת שייכות.

בברכה,

סימה חדד מה יפית

מנהלת האגף לחינוך קדם יסודי

[חזרה לתוכן העניינים](#)

פרק א'

היעדים למוסדות החינוך

19

הנחיות תכנון למוסדות החינוך

רקע

1. מסמך המתנ"ה מציג יעדים למוסדות חינוך שגובשו בתהליך משותף עם מנהלים של מוסדות חינוך, נציגי מחוזות ומטה משרד החינוך. היעדים מציגים את מגוון העשייה הנדרשת במוסדות החינוך לצורך קידום העשייה החינוכית וכנגזרת ממדיניות משרד החינוך כמפורט בתכנית האסטרטגית (לפירוט היעדים המוסדיים ראה בפרק הבא או במסמך המתנ"ה).
2. מסמך זה מהווה תשתית לתהליך תכנון אשר יעזור למוסד חינוכי להבהיר לעצמו את תמונת העתיד אליה הוא שואף ואת הדרך שבה מתכוון להגיע אליה בצורה המיטבית.
3. **אנו רואים חשיבות רבה בדרך ניהול התהליך:** תהליך משותף, קבלת החלטות מבוססת נתונים, מיקוד ותעדוף ותהליך הערכה ומדידה לאורך השנה שמאפשר למידה ושיפור מתמיד.
4. למוסד חינוכי תהיה תכנית עבודה אחת אשר תוצג בפני המפקח הכולל, בוועדה המלווה ובפני גורמים רלוונטיים נוספים. במסמך המתנ"ה מופיעים אזכורים לתכנית שונות (לדג': תכנית להטמעת תפקודי לומד; תכנית לקידום אקלים מיטבי; תכנית לשימוש בשעות התקצוב הדיפרנציאלי) כולם חלק מתכנית אחת שיכולה לכלול מרכיבים שונים בהתאם ליעדי הבחירה של המוסד החינוכי (ראה נספח ב' בחוברת זו – על תכניות המתנ"ה).

בחירת יעדים של מוסד חינוכי

5. על בסיס התכנית האסטרטגית נקבעו **שלושה יעדים מחייבים לכלל בתי הספר:**
 - לתכנן וליישם תהליכי הוראה-למידה מגוונים וחדשניים המפתחים תפקודי לומד (יעד 1)
 - ליישם דרכי הערכה מגוונות המכוונות להערכת כלל תפקודי הלומד (יעד 2)
 - לפתח ולבסס מעורבות חברתית פעילה בתוך בית הספר ומחוצה לו (יעד 14)
6. **לחינוך הקדם יסודי נקבע יעד מחייב אחד:** לתכנן וליישם תהליכי הוראה-למידה מגוונים וחדשניים המפתחים והמטמיעים תפקודי לומד. בנוסף בכל מוסד יבחרו שני יעדים נוספים.
7. מנהל מוסד חינוכי **ינהל תהליך של מיפוי נתונים והערכת מצב** בהתאם לצורכי המוסד החינוכי ולאור יעדי מוסדות החינוך המפורטים במסמך המתנ"ה.
8. בהתאם לתהליך הערכת המצב יקבע המנהל **לפחות 3 יעדים מוסדיים** נוספים שיעמדו בליבת תכנית העבודה. תהליך הבחירה יכלול התייחסות והנמקה לבחירה. (אין זה אומר שהיעדים שלא נבחרו אינם מבוצעים כמעשה שגרה במוסד החינוכי, אלא רק שאין הם בליבת תכנית העבודה השנתית).
9. מנהל מוסד חינוכי יוכל להוסיף יעדים נוספים על פי שיקול דעתו ועל-פי צורכי המוסד החינוכי.
10. מכל יעד מוסדי ייגזרו משימות אשר להן יוקצו משאבים, יוגדר לוח זמנים וייקבעו הגורמים האחראים לביצוען.

מדידה והערכה

11. בכל יעד של מוסד חינוכי מופיעים מדדי תפוקה. מחציתם מדדים להערכה עצמית פנים בית-ספרית אשר נועדו לאבחון ולמיפוי מצב בית הספר במשימות השונות, ללמידה ולשיפור לעתיד.
12. **המדדים בהערכה מחוזית של שלושת היעדים המחייבים** ייאספו ע"י הפיקוח או ע"י יחידות מטה המשרד לצורך אבחון מחוזי ומערכתי.
13. הנתונים על היעדים המוסדיים שנבחרו ע"י מוסדות החינוך ייאספו לצורך קבלת תמונה ארצית של מיקוד העשייה במוסדות החינוך.
14. **הוועדה המלווה ביסודי ובעל-יסודי ו/או המפקח הכולל** ילוו את תהליך התכנון המוסדי ותוצריו ויעקבו אחר תמונת המצב הבית ספרית.

פרק א' - היעדים למוסדות החינוך

מטרה א': קידום למידה משמעותית ועדכנית שתוביל להישגים לימודיים, למימוש עצמי ולמציאות

הבנייה משותפת של תפיסה פדגוגית כוללת של הלמידה המשמעותית
קידום הישגים לימודיים בדגש על פיתוח תפקודי לומד המותאמים למאה ה-21 (אסטרטגיות
חשיבה מסדר גבוה, הבנה מעמיקה, יכולת עבודה בצוות, תחושת מסוגלות ויכולת ניהול עצמי
של התלמיד)

יעד 1 -
יעד 2 -

1. לתכנן וליישם תהליכי הוראה-למידה מגוונים וחדשניים המפתחים והמטמיעים תפקודי לומד

תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד מממש כישוריו והישגיו הלימודיים והחברתיים בצורה מיטבית (יעדים 2, 6)
- הלומד מתנסה בכלל תפקודי הלמידה המותאמים למאה ה-21 ומציג שיפור משמעותי בשלושה מהם לפחות (יעד 2)
- הגננת והגנן חשים שותפים לתפיסת הלמידה המשמעותית, שולטים ברכיביה ועושים בה שימוש (יעדים 1, 2, 3)

משימות מומלצות

1. לבנות תכנית עבודה הכוללת תהליכי הוראה למידה מגוונים תוך הדגשת גמישות פדגוגית
2. להרחיב את ההתנסויות החווייתיות המגבירות סקרנות והמפתחות תפקודי לומד על פי בחירת הגננת
3. להעריך תהליכי למידה באמצעות תצפיות ולשנות תהליכים בהתאם לצורכי הילדים
4. לשלב תהליכים חברתיים וביטויים רגשיים בפעילויות השונות
5. לתווך לתחושת מסוגלות והשתייכות באמצעות הגברת תרומת כל ילד לפעילויות הגן

תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. תכנית עבודה הכוללת תהליכים, התנסויות ומרחבים בתוך הגן ומחוץ לו	המפקחת תבצע בדיקה מדגמית של תכניות עבודה
2. הגננת תעבוד בקבוצות קטנות פעמיים ביום במגוון התנסויות חווייתיות, ותקיים מפגשים אישיים 3 פעמים בשבוע	תיעוד בתכנית העבודה בתלקיט הגננת
3. ארגון סביבה חינוכית המאפשרת פעילויות מגוונות בו זמנית	תצפית במגוון הסביבות החינוכיות שבגן, המפקחת תבצע בדיקה מדגמית
4. ביטוי רגשי של הילדים במגוון דרכי הבעה	הגננת תתעד בתלקיט תוצרי ילדים - ציור, מוזיקה, הבעה מילולית, תיאטרון ועוד

חומרים וכלים

- עשייה חינוכית בגן הילדים - קווים מנחים לצוות החינוכי
- [الخطوط الموجّهة للطاّقم التّربوي](#)
- [علون מקוון לגננת- نشرة إلكترونيّة للمربيّات בנושא ארגון סביבה ומשחק - על השראה, סביבה וגן ילדים;](#)
- [להכניס את החצר לגן; המשחק בחצר;](#)
- [מסלולים ללמידה משמעותית בגן הילדים- אוסף פעילויות להעמקת החוויה הלימודית](#)

קידום למידה משמעותית ועדכנית שתוביל להישגים לימודיים, למימוש עצמי ולמציאות קידום הישגים לימודיים בדגש על פיתוח תפקודי לומד המותאמים למאה ה-21 (אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה, הבנה מעמיקה, יכולת עבודה בצוות, תחושת מסוגלות ויכולת ניהול עצמי של התלמיד)

מטרה א
יעד 2 -

2. למסד מסגרות מגוונות לילדים המזמנות הרחבת ההשכלה הכללית במגוון תחומי הדעת

🎯 תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד רואה בהשכלה ערך רחב אופקים ובעל בסיס ידע בתחומי הדעת הנלמדים ובמושגי יסוד תרבותיים והיסטוריים (יעדים 2, 7, 10, 11)
- הגננת מטפחת סביבה לימודית דינמית, מאתגרת אינטלקטואלית ומסקרנת תוך שילוב טכנולוגיות מתקדמות (יעדים 2, 11)
- הגננת מומחית בתחום הדעת ובפדגוגיה גנרית ומחויבת להתפתחותה המקצועית המתמקדת בשיפור תהליכי הוראה אפקטיביים (יעדים 2, 3)

🎯 משימות מומלצות

1. לעסוק בכל תחומי הדעת על פי אשכולות הליבה: מתמטיקה, מדעים, טכנולוגיה, חינוך גופני, אמנות, מוזיקה, מדיה דיגיטלית
2. להשתתף בפעילויות מגוונות בגן ומחוצה לו, ביניהן: לברק במוזיאון; להשתתף בקונצרט; לצפות בהצגה (כולל פעילות הכנה בגן לקראת כל פעילות ועיבוד החוויה בעקבותיה)
3. לשלב בין תחומי הדעת ולקיים פעולות העשרה במגוון אירועים במהלך השנה
4. ליצור הזדמנויות לביטוי אישי וקבוצתי של ילדי הגן במגוון אמצעים המשלבים את החושים השונים, הקוגניציה והרגשות

📋 תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. פעילויות שוטפות בסדר היום של הגן בכל תחומי הדעת, אינטגרציה של התחומים במגוון אמצעים חווייתיים המאפשרים התנסות פעילה של הילדים	מעקב אחר תכנון סדר יום בתכנית העבודה השנתית של הגן
2. פעילויות המאפשרות ביטוי אישי וקבוצתי בשגרת הגן	המפקחת תבדוק בדיקה מדגמית של תלקיטי ילדים
3. פעילות חוץ גנית לפחות אחת לשנה	מעקב בתכנית העבודה השנתית של הגן

🌟 חומרים וכלים

- עשייה חינוכית בגן הילדים - קווים מנחים לצוות החינוכי
- [الخطوط الموجهة للطاق التربوي](#)
- [תכניות לימודים לחינוך הקדם יסודי](#)
- [قائمة المناهج للتعليم ما قبل الابتدائي](#)

קישורים לאתרים

- אתר האגף לחינוך קדם יסודי בכורת אתרי אוח
- ג - נ ט & بستانت, אתר לפיתוח מקצועי של הגננות בישראל
- ד ע - ג, המרכז הארצי לקידום מתמטיקה מדע וטכנולוגיה בחינוך הקדם יסודי, באתר אוניברסיטת בר אילן

קידום למידה משמעותית ועדכנית שתוביל להישגים לימודיים, למימוש עצמי ולמצוינות קידום הישגים לימודיים בדגש על פיתוח תפקודי לומד המותאמים למאה ה-21 (אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה, הבנה מעמיקה, יכולת עבודה בצוות, תחושת מסוגלות ויכולת ניהול עצמי של התלמיד)

מטרה א
יעד 2 -

3. לאתר ולהעניק מענה מקצועי דיפרנציאלי לילדים על כל הרצף ההתנהגותי והלימודי תוך הכלתם וטיפול עוצמותיהם

תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד מממש את כישוריו ואת הישגיו הלימודיים והחברתיים בצורה מיטבית (יעדים 2, 6)
- הגננת מעניקה מענה דיפרנציאלי ומיטבי לכל תלמיד על פי צרכיו ומקדמת שוויון הזדמנויות תוך קיום תהליכי איתור, טיפול ומתן מענה לתלמידים על כל הרצף ההתנהגותי והלימודי (יעדים 2, 5, 6)

משימות מומלצות

1. להכיר באופן מעמיק כל אחד מהילדים: את נטיותיו, את העדפותיו האישיות, את חוזקותיו ואת קשייו
2. ליצור קשר הדדי עם הורי הילדים לצורך עדכון ומעקב
3. לתכנן מענים דיפרנציאליים מבוססי תצפיות לצורכי הילדים בתחומי ההתפתחות השונים ובתפקודי הלומד
4. להפנות ילדים הזקוקים לאבחון מעמיק לגורמים מקצועיים בתחומי ההתפתחות

תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. ליקוט תוצרי פעילות של הילדים לצורך מעקב	מעקב מדגמי של המפקחת
2. קיום התנסויות מגוונות בתחומי הדעת השונים ובתחומים רגשיים, חברתיים, קוגניטיביים ומוטוריים בהתאם ליכולת הילדים, לעניין ולרלוונטיות	תיעוד תוצרי פעילות הילדים
3. קיום מענים אישיים מותאמים לצורכי ילדי הגן	תיעוד תוצרי הפעילות של הילדים, מעקב של גורמים מקצועיים (פסיכולוג הגן, יועצת ועוד)

חומרים וכלים

- עשייה חינוכית בגן הילדים - קווים מנחים לצוות החינוכי
- [الخطوط الموجهة للطاقت التربوي](#)
- ייעוץ לגיל הרך, שפ"ח, תכנית מעגן
- [מבטים: מסתכלים בסביבה טבעית על ילדים](#)
- [إطلاات - نشاهد الأطفال في بيئتهم الطبيعية](#)

יעד 1 - הבנייה משותפת של תפיסה פדגוגית כוללת של הלמידה המשמעותית
 יעד 2- קידום הישגים לימודיים בדגש על פיתוח תפקודי לומד המותאמים למאה ה-21 (אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה, הבנה מעמיקה, יכולת עבודה בצוות, תחושת מסוגלות ויכולת ניהול עצמי של התלמיד)

4. לקדם את התלמידים לשליטה בבסיס הידע הנדרש בתכניות הלימודים

תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד מתנסה בכלל תפקודי הלמידה המותאמים למאה ה-21 ומציג שיפור משמעותי בשלושה מהם לפחות (יעד 2)
- הלומד מממש את כישוריו ואת הישגיו הלימודיים והחברתיים בצורה מיטבית (יעדים 2, 6)
- הגננת מטפחת סביבה לימודית דינמית, מאתגרת אינטלקטואלית ומסקרנת תוך שילוב טכנולוגיות מתקדמות (יעדים 2, 11)

משימות מומלצות

1. לערוך היכרות מעמיקה עם תכניות הלימודים לגן הילדים
2. למפות את יכולות הלומדים כבסיס לבניית תכנית עבודה גנית
3. לבנות תכנית עבודה אישית, קבוצתית, כיתתית בהתבסס על המיפויים השונים של ילדי הגן
4. להשתמש במגוון דרכי הוראה והערכה

תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. תכנית עבודה הכוללת את תכניות הלימודים	המפקחת תבצע בדיקה מדגמית
2. סביבת הפעילות של הגן תכיל אזורי משחק ויצירה כחלק מיישום תכניות הלימודים	תצפית בסביבות הפעילות במדגם מייצג של גנים
3. מיפוי היכולות של הילדים באמצעות תצפיות, עבודות ילדים ו'מבטים' / 'אטלאלאת'	בדיקה מדגמית בידי המפקחת
4. שימוש במגוון דרכי הוראה והערכה	עיון בתכנית עבודה ותיעוד העשייה של הילדים במדגם של גנים

חומרים וכלים

תכניות לימודים לחינוך הקדם יסודי

قائمة المناهج للتعليم ما قبل الابتدائي

עשייה חינוכית בגן הילדים - קווים מנחים לצוות החינוכי

الخطوط الموجهة للطاقم التربوي

זוהי רק ההתחלה - תחילת שנת לימודים בגן הילדים

קידום למידה משמעותית ועדכנית שתוביל להישגים לימודיים, למימוש עצמי ולמצוינות קידום הישגים לימודיים בדגש על פיתוח תפקודי לומד המותאמים למאה ה-21 (אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה, הבנה מעמיקה, יכולת עבודה בצוות, תחושת מסוגלות ויכולת ניהול עצמי של התלמיד)

מטרה א'
יעד 2 -

5. לקדם את התפתחות השפה בקרב הילדים כבסיס לכלל תחומי הדעת

תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד מתנסה בכלל תפקודי הלמידה המותאמים למאה ה-21 ומציג שיפור משמעותי בשלושה מהם לפחות (יעד 2)
- הלומד מממש את כישוריו ואת הישגיו הלימודיים והחברתיים בצורה מיטבית (יעדים 2, 6)
- הגנת מטפחת סביבה לימודית דינמית, מאתגרת אינטלקטואלית ומסקרנת תוך שילוב טכנולוגיות מתקדמות (יעדים 2, 11)

משימות מומלצות

1. לפעול על פי תכנית הלימודים "תשתית לקראת קריאת וכתובה" / "البنية الأساسية للقراءة والكتابة في اللغة العربية كلغة أم: منهج تعليمي لرياض الأطفال الرسمية" ולהציע מגוון פעילויות בשפה העברית או הערבית לאורך השנה במהלך יום הלימודים
2. לציין את יום הלשון העברית ולקיים פעילויות בנושא שפה - עברית או ערבית לאורך השנה
3. לפעול על-פי התכנית "מילת היום בגן" וללמד פתגם אחד רלוונטי לחיי הגן (לפחות פתגם אחד בחודש)
4. לקיים שיח ולהכיר יוצרים כדי לעודד את אהבת הספר, לתאר אירועים וחוויות כחלק משגרת היום בגן
5. לשלב אביזרים המכילים אותיות במרכזי המשחק הסוציו-דרמטי (עיתונים, מרשמים, שלטים וכדומה), כולל מדיה דיגיטלית
6. לזמן פעילויות כתיבה פונקציונאלית: להכין ברכות, הזמנות, מתכונים, רשימות וכד' ולקשר בין אותיות לצליליהן ולמוסכמות הכתב

תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. היכרות עם שלושה ספרים לפחות בכל חודש	המפקחת תצפה בתהליך ב-10 גנים שייצגו את אזור הפיקוח שלה
2. מיפוי התנהגויות שיעידו על התפתחות שפה	גנת תצפה בפעילות הילדים, תעקוב אחרי התנהגויות הילדים באמצעות תצפיות שיטתיות ובאמצעות תוצרי עבודה של ילדים בהלימה לתכנית הלימודים המפקחת תדגום ותעקוב בכ-10 גנים
3. הפעלת סביבת לימודים מגוונת שהילדים פעילים בה לאורך כל שעות היום	גנת תצפה בפעילות הילדים

3P
3/5

חומרים וכלים

- [תכנית הלימודים "תשתית לקראת קריאה וכתובה"](#)
- [البنية الأساسية للقراءة والكتابة في اللغة العربية كلغة أم: منهج تعليمي لرياض الأطفال الرسمية](#)
- [בואו נדבר על זה - עשייה חנוכית בשפה העברית בגן הילדים](#)
- [חוברת "יום הלשון העברית בגן הילדים"](#)
- [מאגר התכניות החינוכיות של משרד החינוך](#)

תכניות לעידוד קריאה ואהבת הספר

- [מילת היום בגן](#)
- [מצעד הספרים על שם מרים רות](#)
- [ספריית פיג'מה](#)
- [مكتبة الفانوس](#)

אתרי אינטרנט

- [אתר האגף לחינוך קדם יסודי > שפה וספרות](#)
- [אתר גן-נט & בستا-נט > עץ הנושאים - مجالات التعلّم > שפה ואוריינות - اللغوة والتنوّار اللغوي](#)

מטרה ב': חיזוק החינוך למצוינות ערכית ואזרחית

יעד 4 - העמקת החינוך הרגשי, הערכי והחברתי וקידום מעורבות אישית וחברתית

6. לפתח ולבסס מעורבות חברתית פעילה בתוך המוסד החינוכי

📍 תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד משפר את יכולתו לנהל קשרים בין אישיים, להכיל שונות, לעבוד בקבוצה ולנהוג בכבוד ובנימוס כלפי האחר (יעדים 4, 5)
- הלומד בעל תחושת מסוגלות עצמית, יכולת לוויסות התנהגויות ורגשות ופועל מתוך מודעות לנקודות החוזק והתורפה שלו (יעדים 4, 5)

📍 משימות מומלצות

1. לקיים פעולות שגרה שיאפשרו מעורבות, שותפות ולקיחת אחריות של כל באי הגן
2. ליזום פעילויות לקידום מעורבות חברתית, שותפות ולקיחת אחריות של הילדים
3. לבטא בדוגמה אישית את עולם הערכים הפנימי של הגננת
4. לקיים שיח חברתי מזדמן ויזום
5. לפעול לקידום מעורבות חברתית בין הילדים ובקהילה

📍 תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. פעולות המעידות על מעורבות, שותפות ולקיחת אחריות בשגרת הגן	המפקחת תצפה במדגם גנים
2. פעולות יזומות המכוונות למעורבות, לשותפות וללקיחת אחריות של הילדים	עיון בתיעוד של הגננת במדגם גנים
3. קיום שיח חברתי מזדמן ויזום בשגרת החיים של הגן	המפקחת תערוך תצפית במהלך יום הלימודים במדגם גנים
4. הילדים יכירו שירים וסיפורים שתוכנם מעורבות, שותפות ולקיחת אחריות	הגננת תעקוב בתכנית עבודתה ותוודא שהילדים לומדים שירים ספורים ושירה שתוכנם מעורבות, שותפות ולקיחת אחריות

חומרים וכלים

[מילת היום בגן](#)

[בואו נדבר על זה - עשייה חינוכית בשפה העברית בגן הילדים](#)

[בואו נחשוב על זה - מדריך לטיפוח תהליכים קוגניטיביים בגן הילדים ולקידום ילדים עם קשיים התפתחותיים](#)

[על ילדים רגשות וחברים - טיפוח התנהגות חברתית של ילדים והתמודדות עם קשיי התנהגות](#)

[לקראת חינוך מיטבי - הצעות לגננות על בסיס ידע מחקרי](#)

[נحو תרבייה أفضل في رياض الأطفال - مقترحات للمربيّات بالاعتماد على معرفة بحثية](#)

חיזוק החינוך למצוינות ערכית ואזרחית
 טיפוח אקלים מיטבי לחיזוק החוסן והצמיחה האישית ולקידום הכלת האחר וקבלת השונה
 העמקת החינוך הרגשי, הערכי והחברתי וקידום מעורבות אישית וחברתית

מטרה ב
 יעד 5 -
 יעד 4 -

7. לקיים מסגרות קבועות ללמידה ולהתנסות רגשית חברתית

תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד משפר את יכולתו לנהל קשרים בין אישיים, להכיל שונות, לעבוד בקבוצה ולנהוג בכבוד ובנימוס כלפי האחר (יעדים 4, 5)
- הלומד בעל תחושת מסוגלות עצמית, יכולת לוויסות התנהגויות ורגשות ופועל מתוך מודעות לנקודות החוזק והתורפה שלו (יעדים 4, 5)

משימות מומלצות

1. לזמן פעילויות משחקיות ולימודיות לחיזוק תחושת הערך העצמי והמסוגלות של הילדים
2. לתת משובים חיוביים לילדים בדגש על התהליך
3. לאפשר הזדמנויות לביטוי רגשי ולטפח את הכישורים החברתיים והערכיים במכלול העשייה בגן
4. לזמן במצבים המצריכים התמודדות - ויסות וניהול רגשות על ידי תיווך הגננת
5. לחזק את היכולות והמיומנויות המקדמות קשר בין אישי, אכפתיות ואחריות חברתית באמצעות עבודה בקבוצות קטנות ומפגשי שיח

תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. קיום אינטראקציות מכבדות ומכילות בין באי הגן	ליווי ומעקב של יועצות ומדריכות אקלים חינוכי מיטבי (אח"מ) בדיקה מדגמית על ידי מפקחות
2. קידום השיח והדיאלוג בין מבוגרים וילדים ובין ילדים לבין עצמם	המפקחת תערוך בדיקה מדגמית של תכנית עבודה בתלקיטי גננת
3. ביטויים רגשיים וחברתיים בצורה מזדמנת ומכוונת בגן	המפקחת תערוך בדיקה מדגמית של תכנית עבודה בתלקיטי גננת ותצפה בעשייה סביב ביטויים רגשיים וחברתיים בגן

חומרים וכלים

חוזר מנכ"ל

[קידום אקלים בטוח והתמודדות עם אירועי אלימות במוסדות חינוך. חוזר מנכ"ל תש"ע \(א\)](#)

מדריכים לגננת

[בואו נחשוב על זה - מדריך לטיפוח תהליכים קוגניטיביים בגן הילדים ולקידום ילדים עם קשיים התפתחותיים על ילדים רגשות וחברים - טיפוח התנהגות חברתית של ילדים והתמודדות עם קשיי התנהגות](#)

תכניות

- תכנית "כישורי חיים" לגיל הרך - ערכת הדרכה לגננת
- "מעגל הקסם"
- סיפורי "דוסו"
- "ללמוד להיות ביחד"
- "התקשרו"ת"

חיזוק החינוך למצוינות ערכית ואזרחית
 העמקת החינוך הרגשי, הערכי והחברתי, וקידום מעורבות אישית וחברתית
 טיפוח זהות וערכי מורשת ייחודיים בתוך מרחב חיים משותף בחברה הישראלית על גווניה במדינה
 יהודית ודמוקרטית, ברוח מגילת העצמאות

מטרה ב
 יעד 4 -
 יעד 7 -

8. לשלב בפעילות הגן ערכים יהודיים, דמוקרטיים והומניסטיים וערכי מורשת ייחודיים בהתאמה למאפייני כל מגזר

תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- המוסד החינוכי מקדם, מעודד ומאפשר מעורבות ויזמות של הילדים וההורים כך שיוכלו לקחת חלק משמעותי בתכנון למימוש יעדיו ומשימותיו (4, 5, 8, 10)
- המוסד החינוכי מחנך לערכים דמוקרטיים, יהודיים והומניסטיים ומחזק את הזיקה לארץ, למורשת ולמדינה (בהתאמה למאפייני כל מגזר) (יעדים 4, 7)

משימות מומלצות

1. ללמד את הסיפורים ההיסטוריים, את השירים של חגי ישראל, המנהגים והסמלים
2. לפעול להיכרות עם המורשת (יהודית, מוסלמית, נוצרית, דרוזית, בדואית וצ'רקסית), החגים והסמלים באמצעות פעילויות סביב חגים ואירועים: מסיבות, סדרים וטקסים
3. לתכנן תכניות ופעילויות לחיזוק ערכי הדמוקרטיה ותחושת השייכות לחברה
4. לטפח סביבות (גינות אקולוגיות, שטחי בר), להיכרות עם המיגון הביולוגי ולשמירה עליו
5. לארגן את הגן לטיפוח פעילות של ילדים בסביבה טבעית

תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. קיום פעילויות ואירועים לציון חגים ומועדים על פי לוח השנה	המפקחת תערוך בדיקה מדגמית של תכניות עבודה בתלקיט גננת
2. קיום פעילויות המדגישות בחירה וקבלת החלטות להקניית ערכים דמוקרטיים	המפקחת תערוך בדיקה מדגמית של תכניות עבודה בתלקיט גננת
3. הקמה וטיפוח של מרחבים טבעיים על פי ערכי החינוך הסביבתי	המפקחת תערוך תצפית מדגמית על סביבת הגן

י"ס/כ"א
פ"א

חומרים וכלים

מדריכים לגננת

- [אורח חיים דמוקרטי בגן הילדים](#)
- [نهج الحياة الديمقراطي في بساتين الأطفال](#)
- [מושיטים יד לשלום](#)
- [نمّ يداً للسلام](#)
- [זמר לך לגיל הרך - שירי חגים](#)
- [מדריך בערבית: שירי ילדים מהתרבות הערבית](#)

תכניות חינוך סביבתי

- [גן ירוק, גן ירוק מאוד, בשביל הפרחים, בשבילי הארץ](#)

[עלון מקוון לגננות - نشرة إلكترونية للمربيّات - לחגים בעברית וערבית](#)

סרטונים באתר גננט-בוסתנט

- [מורשת יהודית חגים ומסורת](#)
- [الحضارة والموروث الثقافي](#)
- [חינוך סביבתי](#)
- [אירועי חג - מסיבות בגנים](#)

מטרה ב - טיפוח אקלים מיטבי לחיזוק החוסן והצמיחה האישיית ולקידום הכלת האחר וקבלת השונה יעד 5 -

9. לפתח וליישם כשירות תרבותית כבסיס לחברה רב תרבותית

תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד משפר את יכולתו לנהל קשרים בין אישיים, להכיל שונות, לעבוד בקבוצה ולנהוג בכבוד ובנימוס כלפי האחר (יעדים 4, 5)
- הגנת מאמינה ביכולות הילדים ולקחת אחריות אישית לקידום כפרטים וכקבוצה תוך קיום קשר משמעותי ודיאלוג מתמיד עם (יעדים 5, 8)
- הגנת מקיימת דיאלוג רגשי וערכי פתוח ובונה במסגרת הגן והקהילה המתבסס על סדירויות תומכות קבועות. (יעדים 4, 7)

משימות מומלצות

1. להכיר תרבויות בקהילת גן הילדים (נימוסים, מנהגים, חגים, שירים וכדומה)
2. לשלב ולהטמיע פעילויות המקדמות רב תרבותיות כמו קריאת סיפורים מארצות שונות, שירים בשפות, בובות בצבעים שונים (גם לאחר שעות הלימודים)
3. לשמר את תרבויות המוצא ושפות האם כמשאב המעצים את הפרט ואת החברה (שירים בשפות, ללמוד לספור בשפות שונות או מלים חשובות בשפות של ילדי הגן)
4. שיתוף ההורים בתהליכי החינוך בגן (מומלץ להיעזר במשפחות חונכות מארצות המוצא)

תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. בתכנית העבודה ובמראה גן הילדים ישולבו תכנים ופעילויות העוסקות בפיתוח הכשירות התרבותית של כל באי הגן	המפקחת תתצפת ותעיין בתכנית עבודה במדגם גנים
2. כל הילדים נחשפים באופן תהליכי לשונות תרבותית מגוונת בגן ובקהילה לאורך השנה על פי לוח השנה בחגים ובאירועים	המפקחת תעיין בתכנית העבודה ובתיעוד במדגם גנים
3. הגננות עברו הכשרה בכשירות תרבותית	מעקב אחר הפיתוח המקצועי של הגננות

3P
3/0

חומרים וכלים

סרטונים באתר גג-net & בסט-נט

המקרה של ילדים עולים ובני עולים שעברית עבורם היא שפה שנייה. מחקר של פרופ' שושנה בלום-קולקה מלמד שרכישת שפה שנייה בגיל צעיר היא תהליך מורכב וארוך בהרבה מהמשוער.

ילדה "קוראת" ומנחה במשחק קבוצת חברים, קבוצה קטנה של ילדי עולים וילידי הארץ, מתכנסת סביב ילדה ה"קוראת" לפנייהם סיפור ומנחה אותם במשחק.

מכינים פנים לכריכים. ילדים מכינים פנים לכריכים מירקות שונים, בהנחיית ילדה שאומנה לשם כך על-ידי הגננת. מטרת הפעילות לעודד שיח בין עמיתים לצורך טיפוח למידת שפה.

מסע להר הסיגד - היבטים תרבותיים במשחק מסלול. ילדי גן "ראשית" משחקים משחק מסלול, בו משפחה יוצאת אתיופיה בדרכה לחגוג את חג הסיגד. הגננת ממקדת בקשר בין מהלכי המשחק לבין הנושאים של חג הסיגד שהם מייצגים.

מטרה ב - 5 יעד
 חיזוק החינוך למצוינות ערכית ואזרחית
 טיפוח אקלים מיטבי לחיזוק החוסן והצמיחה האישית ולקידום הכלת האחר וקבלת השונה

10. לקדם שותפות הורים כבסיס לאקלים מיטבי

תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הגננת מקדמת, מעודדת ומאפשרת מעורבות ויזמות של ילדים והורים כך שיוכלו לקחת חלק משמעותי בתכנון יעדיה ומשימותיה ובמימושם (4, 5, 8, 10)
- הלומד משפר את יכולתו לנהל קשרים בין אישיים, להכיל שונות, לעבוד בקבוצה ולנהוג בכבוד ובנימוס כלפי האחר (יעדים 4, 5)

משימות מומלצות

1. לקיים מפגשים ואספות הורים, חגיגות ואירועים בשיתוף ההורים
2. לייזע את ההורים ולשתפם בחיי היום יום של הגן ובהתפתחות ילדיהם
3. לעודד יוזמות הורים לשותפות הרלוונטית לילדים ולתכנית השנתית

תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. קיום שני אירועים וחגיגות בשיתוף ההורים (לפחות שניים)	בדיקה מדגמית בתלקיט גננת
2. קיום שני מפגשים פרטניים על כל ילד וילדה (בשנה)	תיעוד בתכנית העבודה השנתית והחודשית בידי הגננת

חומרים וכלים

- [עשייה חינוכית בגן הילדים - קווים מנחים לצוות החינוכי](#)
- [الخطوط الموجهة للطاقت التربوي](#)
- [זוהי רק ההתחלה - תחילת שנת לימודים בגן הילדים](#)
- [גם וגם בגן](#)

סרטונים באתר גננט-בוסתנט

- [גישה דיאלוגית בגן](#)

מטרה ב - יעד 5 - חיזוק החינוך למצוינות ערכית ואזרחית
טיפוח אקלים מיטבי לחיזוק החוסן והצמיחה האישית ולקידום הכלת האחר וקבלת השונה

11. לבנות תכנית עבודה גנית לקידום האקלים המיטבי

תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד משפר את יכולתו לנהל קשרים בין אישיים, להכיל שונות, לעבוד בקבוצה ולנהוג בכבוד ובנימוס כלפי האחר (יעדים 4, 5)
- הגננת מאמינה ביכולותיהם של הילדים ולוקחת אחריות אישית לקידומם כפרטים וכקבוצה תוך קיום קשר משמעותי ודיאלוג מתמיד עם הילדים (יעדים 5, 8)
- הגננת מטפחת סביבה לימודית דינמית, מאתגרת אינטלקטואלית ומסקרנת תוך שילוב טכנולוגיות מסורתיות ומתקדמות (יעדים 2, 3)

משימות מומלצות

1. לטפח את הסביבה החינוכית שתאפשר קיומן של מגוון פעילויות בכל תחומי ההתפתחות והידע
2. לטפח אינטראקציות בין מבוגרים וילדים ובין הילדים לבין עצמם
3. לקיים תכנית מערכתית לקידום אקלים מיטבי, לביסוס כישורי חיים ולמניעת התנהגויות בעלות אופי תוקפני

תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. סביבה חינוכית דינאמית ומותאמת לשונות של ילדי הגן	המפקחת תערוך תצפית מדגמית של סביבות המשחק בגנים
2. ארגון הגן כולל נהלים, שגרת פעילות, סדר יום ועיצוב סביבה חינוכית מוגנת	ליווי ומעקב של יועצות ומדריכות אקלים חינוכי מיטבי (אח"מ) בדיקה מדגמית על ידי מפקחות
3. הפחתה בהתנהגויות בעלות אופי תוקפני המסכנות ילדים	הגננת תקיים תצפיות ותדווח לפיקוח
4. הפעלה של תכנית לקידום אקלים מיטבי (אח"מ) וכישורי חיים	ליווי ומעקב של יועצות ומדריכות אח"מ בדיקה מדגמית על ידי מפקחות

חומרים וכלים

חוזר מנכ"ל: [קידום אקלים בטוח והתמודדות עם אירועי אלימות במוסדות חינוך](#). חוזר מנכ"ל תש"ע (א)
ממחקר לעשייה בחינוך לגיל הרך, עורכים פנינה קליין ויעקב יבלון
[לקראת חינוך מיטבי בגן הילדים - הצעות לגננות על בסיס ידע מחקרי](#)
[נحو תרבייה أفضل في رياض الأطفال - مقترحات للمربيات بالاعتماد على معرفة بحثية](#)

מדריכים לגננת

- [עשייה חינוכית בגן הילדים - קווים מנחים לצוות החינוכי](#)
- [الخطوط الموجّهة للطاّقم التّربوي](#)
- [זוהי רק ההתחלה - תחילת שנת לימודים בגן הילדים](#)
- [גם וגם בגן](#)
- [עלון לגננת בנושא ארגון סביבה ומשחק, שלושה עלונים](#)
- [סרטון באתר גן-net&סטאנט: סביבות הגן השונות](#)

מטרה ב - יעד 5 - חיזוק החינוך למצוינות ערכית ואזרחית טיפוח אקלים מיטבי לחיזוק החוסן והצמיחה האישית ולקידום הכלת האחר וקבלת השונה

12. לפתח וליישם סדירויות ביצירת רצף חינוכי לאורך כל היום וכל השנה

תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הגננת מרגישה משמעותית, משפיעה, מעוררת השראה בקרב הילדים ומהווה דוגמא אישית (יעדים 4, 7, 8, 9, 12)
- הגננת מזדהה, מחויבת ומרגישה שייכת ושבעת רצון במערכת החינוך בה היא מועסקת (יעדים 9, 12)
- הגננת בעלת חזון, ערכים מנחים ותכנית עבודה שקובעת שגרות וסדירויות בתחום הלמידה וההערכה המשקפים תרבות של ניהול אוטונומי (יעדים 3, 9, 12)

משימות מומלצות

1. ליצור לילדים בגן מסגרת קבועה, דינמית וגמישה המבססת הרגלים וכישורי חיים בשגרת היום, החודש והשנה
2. לבסס קשר משמעותי של הגננת והצוות החינוכי עם תלמידיהם על פי צורכיהם
3. לחזק את תפיסת השייכות וההזדהות של התלמיד
4. לבסס ולחזק קשר עם הורים וקהילה ליצירת מודעות ורצף ולמתן מענה מותאם ומעצים לילדים
5. ליצור רצף חינוכי של גן-בית ספר יסודי (כל מוסד מחויב ליצירת הרצף אליו וממנו)

תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. סדר יום קבוע, דינמי וגמיש מותאם לצורכי הילדים	המפקחת תערוך תצפית במהלך היום במדגם גנים
2. קשר תומך, מקבל ומציב גבולות בין הצוות החינוכי לילדים	המפקחת תערוך תצפית בקשר במדגם גנים
3. פעולות המבססות שייכות והזדהות של הילדים עם קהילת הגן, המשפחה והקהילה הרחבה	המפקחת תעיין בתיעוד העשייה בגן במדגם גנים
4. פעולות ליצירת רצף בין הגן לבית הספר	המפקחת תעיין בתכנית העבודה ובתיעוד במדגם גנים

חומרים וכלים

[המעבר לגן הילדים - ציון דרך ויציאה לדרך](#)

- תכניות של השירות הפסיכולוגי הייעוצי
- מעברים
 - רצפים

פרק ב'

משימות שגרה

35

פרק ב' - משימות שגרה בגני הילדים

1. טיפוח יצירתיות ודרכי הבעה באמצעות חינוך לאמנות

מרות ותיאור המשימה

החינוך לאמנות בגן הילדים מפגיש את הילד עם אמנויות שונות: חזותית-פלסטית, תיאטרון, קולנוע ועוד. החינוך לאמנות מפתח דמיון, ביטוי רגשי, טעם אישי ובחירה, יצירתיות והבעה אישית.

חומרים וכלים

תכניות

- [גני ילדים שוחרי מוזיאון](#)
- [מוזה באה לגן](#)

מדריכים לגנת

- [הבעה ויצירה בחומרים - חינוך אומנותי לילדי הגן](#)
- [التعبير والإبداع بالمواد- التربية الفنية لأطفال الروضة](#)
- [קסם של תיאטרון](#)
- [سحر المسرح - مرشد للمربية](#)

אתרים

- [האתר לחינוך קדם יסודי - כישורי חיים - אמנויות](#)
- [גן-net & بستאנט <עץ הנושאים- مجالات التّعلّم > אמנויות- فنون < אמנות](#)

סרטונים באתר גן-net & بستאנט

- [שיחות וסרטי פעילות מגנים ומרכזי תרבות](#)
- [حوارات مع المختصين في رياض الأطفال، وأفلام عن الفعاليات في الرّوضات والبساتين](#)

2. טיפוח יצירתיות ודרכי הבעה באמצעות חינוך מוסיקלי

🎯 מהות ותיאור המשימה

יישום אינטגרטיבי של המוסיקה בתכנים השונים הנלמדים בגן. שילוב המוסיקה באירועים מיוחדים: יום הולדת, קבלת שבת, מסיבות חג וסיום, טיפוח פעילות עצמאית של ילדים בסביבה מוסיקלית מעודדת פעילות, שיתוף הורים בהקמת חצר מוסיקלית, שירה בצוותא, ריקודי עם.

🌟 חומרים וכלים

תכנית

- [קונצרטים בגנים](#)
- [ציל"ה בצלילים](#) (ציל"ה ראשי תיבות של צוהרי יום להעשרה)
- [מוסיקה במרחבי תל אביב](#)

מדריכים לגנת

- [זמר לך לגיל הרך](#)
- [זְמֵר לְךָ לְגִיל הָרֶךָ - שירי חגים](#)
- [זְמֵר לְךָ לְגִיל הָרֶךָ - שירי עונות](#)
- [זְמֵר לְךָ לְגִיל הָרֶךָ - שירים לקטנים ולגדולים](#)
- [מדריך חדש בערבית: שירי ילדים מהתרבות הערבית](#)

אתרים

- [האתר לחינוך קדם יסודי - כישורי חיים - אמנויות](#)
- [גן-net & بستانت <עץ הנושאים - مجالات التعلّم > אמנויות - فنون < מוזיקה](#)

סרטונים באתר גן-net & بستانت

- [סרטי פעילות מגנים, שיחות מומחים](#)

3. טיפוח החינוך הגופני בגן

מאות ותיאור המשימה

היכרות עם תכנית הלימודים של החינוך הגופני, שילוב תנועה בסביבה הפיזית והחברתית של ילדי הגן. ארגון חצר הגן לטיפוח ולשכלול תנועות יסוד, יישום אינטגרטיבי של החינוך הגופני בתחומי דעת אחרים הנלמדים בגן.

חומרים וכלים

תכנית הלימודים

- תכנית הלימודים בחינוך גופני לגן הילדים הממלכתי והממלכתי-דתי
- [التربية البدنية في سن الطفولة المبكرة - منهج تعليم يفي التربية البدنية لرياض الأطفال](#)
- [מתקנים ואביזרים המתאימים לפעילות גופנית בגיל הרך, נספח 5 בתכנית הלימודים](#)

מדריכים לגנת

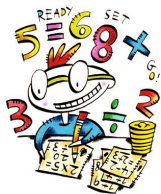
- [מדריך לשילוב ילדים עיוורים ולקויי ראייה בפעילות גופנית בגני ילדים](#)
- [משחקים של פעם - 60 שנות משחק](#)

אתרים

- [האתר לחינוך קדם יסודי - כישורי חיים - חינוך גופני](#)
- [גן-net &סטאנט <עץ הנושאים - مجالات التّعلم > כישורי חיים - مهارات حياتية < חינוך גופני - التربية البدنية](#)

סרטונים באתר גן-net &סטאנט

- [סרטי פעילות מגנים ושיחות מומחים](#)

4. פיתוח וקידום החשיבה המתמטית בגן

🎯 מהות ותיאור המשימה

יישום תכנית הלימודים במתמטיקה בחיי היום יום בגן בדרכי עבודה מגוונות, בשילוב עם תחומי דעת שונים. שילוב פעולות החיבור והחסור דרך סיפורים חשבוניים, קיום שיח מתמטי.

⚙️ חומרים וכלים

תכנית לימודים

- [מתמטיקה – תכנית לימודים לגן הילדים בחינוך הממלכתי והממלכתי דתי](#)
- [الرياضيات - منهج تعليمي لرياض الأطفال في التعليم الرسمي](#)

מדריכים לגננת

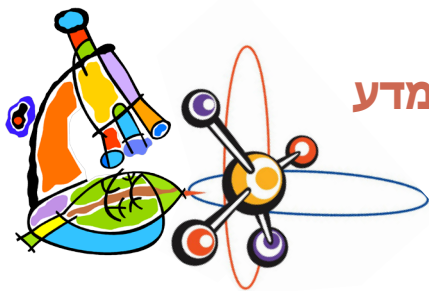
- [טיפוח חשיבה חשבונית בגיל הרך](#)
- [رعاية التفكير الحسابي لمرحلة الطفولة المبكرة – مرشد للمربين](#)

אתרים

- [האתר לחינוך קדם יסודי – מדע וטכנולוגיה](#)
- [גן-net & בستانט < עץ הנושאים - مجالات التعلّم > מתמטיקה - رياضيات](#)

סרטונים באתר גן-net & בستانט

- [סרטי פעילות מגנים ושיחות מומחים](#)
- [حوارات مع المختصين في رياض الأطفال، وأفلام عن الفعاليات في الروضات والبساتين](#)

5. פיתוח מיומנויות חשיבה ולמידת חקר במדע ובטכנולוגיה בגן

🎯 מהות ותיאור המשימה

טיפוח חשיבה מדעית ופיתוח מיומנויות חקר באמצעות שאילת שאלות, העלאת השערות, אימות והפרכת ההשערות, הסקת מסקנות, השוואה ותיעוד; שימוש בכלי מחקר, עיסוק בחשיבה מדעית באמצעות תכנים רלוונטיים מחיי הגן.

🌟 חומרים וכלים

תכנית הלימודים

- [תכנית לימודים במדע וטכנולוגיה לגן הילדים הממלכתי והממלכתי-דתי](#)

מדריכים לגנת

- [מבט לגן- טיולים קטנים; גן וחומר; יוצאים מן הכלים; מבט לשמיים; תרבות מדעית וטכנולוגיה בגן הילדים; אור בגן](#)
- [צומחים בגן - טבע וחקלאות בגן הילדים](#)

אתרים

- [אתר האגף לחינוך קדם יסודי < מדע וטכנולוגיה](#)
- [גן-net & בस्ता-נט עץ הנושאים - مجالات التعلّم < מדע וטכנולוגיה - علوم وتكنولوجيا](#)
- [דע - גן, המרכז הארצי לקידום מתמטיקה מדע וטכנולוגיה בחינוך הקדם יסודי, באתר אוניברסיטת בר אילן](#)

סרטונים באתר גן-net & בस्ता-נט פעילות בגנים ושיחות מומחים לפי פרקי תכנית הלימודים

1. [גרמי שמיים ומזג אוויר - الأجرام السماوية والطقس](#)
2. [עולם מעשה ידי אדם - عالم من صنع الإنسان](#)
3. [עולם היצורים החיים - عالم الكائنات الحية](#)
4. [حوارات مع المختصين في رياض الأطفال، وأفلام عن الفعاليات في الرّوضات والبساتين](#)

6. חינוך סביבתי בגן

ממות ותיאור המשימה

חינוך סביבתי לגיל הרך המבוסס על חוויה אישית משפיע על עמדות, נטיות, ערכים וביטויי התנהגות כלפי הסביבה והטבע. ערכים של כבוד ושמירה על הסביבה ישתלבו בעשייה החינוכית של הגן כמקור לפליאה, לשמחה, לרכישת ידע ולפיתוח ההשראה, הדמיון והיצירתיות.

חומרים וכלים

מתווה לתכנון תכנית לימודים לחינוך סביבתי וקיימות בחינוך הקדם יסודי

תכניות

- גן ירוק; גן ירוק מאוד; בשביל הפרחים; בשבילי הארץ

אתרים

- אתר האגף לחינוך קדם יסודי < כישורי חיים > חינוך סביבתי
- גן-net & בסתאנט < עץ הנושאים - مجالات التعلّم > כישורי חיים - مهارات حياتية > חינוך סביבתי - التربية البيئية

סרטונים באתר גן-net & בסתאנט

- פעילות בגנים ובמרחבים טבעיים ושיחות מומחים

7. קידום ושילוב המדיה הדיגיטלית בגן

🎯 מהות ותיאור המשימה

שילוב המחשב הנייד והנייד בהוראה ובלמידה בגן הילדים, שילוב המחשב בעבודת הגננת לצורך עבודה עם יישומים, כלים ואתרי תוכן של המשרד. שימוש בכלים פתוחים; שימוש באתרי תוכן ייעודיים לגננת.

🌟 חומרים וכלים

תכנית

- [מחשב נייד לכל גננת](#)

אתרים

- [אתר האגף לחינוך קדם יסודי < מדע וטכנולוגיה > מדיה דיגיטלית](#)
- [אתר גן-net & بستا-نت < علاץ النوشאים - مجالات التعلّم < مدع وטכנולוגיה - علوم وتكنولوجيا > מדיה דיגיטלית الإعلام الرقمي](#)

סרטונים באתר גן-net & بستا-نت

- [שילוב מדיה דיגיטלית בגני הילדים](#)

8. הבניית תרבות קליטה מיטבית לגננות מתמחות ולגננות חדשות

מהות ותיאור המשימה

המפקחת של הגן תשקיע מאמצים בקליטה ראויה של עובדי הוראה חדשים, בהכשרת חונכים ותיקים ובתהליכי חונכות, ליווי והערכה בשלב הכניסה למקצוע על מנת למנוע נשירתם של עובדי הוראה איכותיים

חומרים וכלים

[התפקידים המצופים מן המפקחת על גני הילדים](#)

[כלי להערכת מתמחים \(עברית\)](#)

[אתר האגף להתמחות וכניסה להוראה](#)

[מתווה להכשרת חונכים](#)

פרק ג' חמ"ד

44

פתח דבר-ראש מינהל החינוך הדתי, אברהם ליפשיץ

במסגרת התכנית השנתית הציב לעצמו החמ"ד מספר משימות נוספות הנגזרות מהיעדים והנכללות כולן בתפיסה של "בית חינוך כמשפחה".

"בית חינוך כמשפחה" הוא מטרת על המכוונת להטמעת אורח חיים המממש את תפיסת בית החינוך כמסגרת המחויבת לתלמידיה – כבנים.

"בית חינוך כמשפחה" מחבר את כל בני המשפחה – את הצוות החינוכי, את אנשי המשק והעובדים, את ההורים והבוגרים של בית החינוך כי בית לא עוזבים...

"בית חינוך כמשפחה" נועד לטפח בתי חינוך בהם האקלים ואורחות החיים יושתתו על ערכי המשפחה המיטיבת כמטאפורה וכדגם למעשה החינוכי.

להלן המשימות העיקריות של החמ"ד הנמצאות בזיקה ליעדים של כלל מערכת החינוך:

א. דגשי החמ"ד במסגרת מטרה א' - קידום למידה משמעותית שתוביל להישגים לימודיים, למימוש עצמי ולמצוינות

- ללמוד וללמד
- מיצוי סגולותיו של התלמיד
- מפתח ה"ב מתוך אמונה, כישורי חיים,
- "חמ"ד של תעודה"

ב. דגשי החמ"ד במסגרת מטרה ב' - חיזוק החינוך למצוינות ערכית ואזרחית

- חזון החמ"ד מחולל מציאות – טיפוח זהות ציונית דתית
- חמ"ד וקהילה
- דיאלוג מיטבי
- חמ"ד של חופש

ג. דגשי החמ"ד במסגרת מטרה ג' - חיזוק מעמדו ויכולתו של החינוך הציבורי

- "והעמידו תלמידים הרבה" – "לכל אדם ישנה"
- אחדות, השתייכות וחסד
- מוגנות ובטיחות, סביבת איכות
- קידום אקלים מיטבי (במסגרת התכנית המתואמת)

אנחנו מבקשים לעסוק בחזון החמ"ד בכל הרמות. כתב הרב זצ"ל (שמונה קבצים א'): "שפוגמים את הרעיון, כשמתרחקים על ידי השיקוע בקטנות החיים הרגילים מרוממות המחשבות העליונות, שהן מחוללות את המעשים הגדולים... המעשים הולכים ונפגמים... וכשהמעשים נפגמים, הולך הרעיון ומתרחק עד שהוא נהפך למין מחשבה קלושה...". כשאדם, תלמיד, מורה וחדר מורים, אינם חולמים – "המעשים הולכים ונפגמים". אדם עלול לחיות בתלישות, בחוסר עניין ומוטיבציה למעשה שהוא עושה. כשאין רוח במפרשים, האנייה אינה שטה... "באין חזון יפרע עם", כי ללא חזון המושך את האדם מעלה מעלה, אין ערך למעשה, וגם החזון שנראה תלוש וחסר סיכוי הולך ונעלם אף הוא.

בתפילה גדולה ובענווה ניגש למלאכת קודש זו.
ברכת הצלחה רבה בעבודת הקודש
אברהם ליפשיץ

דבר המפקחת הארצית על הגנים בחינוך הממלכתי-דתי

לגננות ולמפקחות על גני הילדים,

גני הילדים בחמ"ד פועלים בשיתוף עם האגף לחינוך קדם יסודי על פי יעדי המשרד תוך התבססות על המדריכים העוסקים בכל תחומי הליבה ועל "קווים מנחים" ובהתאמה מלאה למשנת החינוך הממלכתי דתי במטרה לטפח בילדים תודעה יהודית דתית, הלכה למעשה.

המינהל לחינוך דתי ממשיך להוביל את היעד "בית חנוך כמשפחה" המדגיש את הטיפוח הרגשי, במטרה להיטיב את האקלים החינוכי בגן הילדים ולהעמיק את הקשר עם אוכלוסיית ההורים.

ללמוד וללמד – "לב לדעת" – האתגר לעסוק בלמידה באופן מיטבי, למידה משמעותית, חווייתית ותואמת התפתחות.

"חמ"ד על המדף"

הוצאות לאור בעקבות הדמות השנתית שנבחרה: הרב עוזיאל זצ"ל, הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל, הרב דוד חיים הלוי זצ"ל, הרב שאול ישראלי זצ"ל, בתשע"ו: הרבנית קאפח והרב קאפח.

הספרונים: "השחר רן" – ליעקב רימון, "שלום לך אורחת" מאת רבקה אליצור והסיפורים "רותי חמץ", יוסי והגברת הזקנה", "שתי חברות ומשלוח מנות", "תורה ודבש".

"מעשה בחמשת החכמים מבני ברק" – לקראת חג הפסח.

לימוד תורה

עיון לימוד והעמקה במדריכים "להתחיל מבראשית", ו"ממשיכים משמות" במטרה לשפר את הוראת סיפורי התורה בגן הממ"ד, ובימי שישי לעסוק בפרשת השבוע ובעיונים ייחודיים לפרשה.

במ"ה – הורים מדברים חינוך

שיתוף ההורים בפעילויות הגן. במ"ה – בית מדרש הורים היא אחת המסגרות החדשניות בחמ"ד אשר שמה לה למטרה לנהל שיח שבו כל המשתתפים יהיו בעמדה של לומדים ומלמדים, משפיעים ומושפעים, מקבלים ונותנים.

חמ"ד של קיץ

פעילויות לשמירה על קשר עם ילדי הגן בחופשת הקיץ בבחינת "בית חינוך כמשפחה".

היערכות עם הילדים ועם ההורים לקראת היציאה לחופשה (ראה חוברת "בין גן לגל" באתר החמ"ד/קדם יסודי/תכניות לימודים).

קליטת עליה

עלינו להתאים עשייה ייחודית לקליטת העולים – קליטה מיטבית לקידום, הישגים לימודיים תוך מיצוי המשאבים המוקצים לטובת ילדי העולים.

ועשייתנו תהיה בבחינת "אין העולם נברא אלא בשביל הבל פיהם של תינוקות של בית רבן".

אסתר חטב

מפקחת ארצית גני ילדים חמ"ד

[חזרה לתוכן העניינים](#)

שלב חינוך קדם יסודי

קידום למידה משמעותית ועדכנית שתוביל להישגים לימודיים, למימוש עצמי ולמצוינות טיפוח זהות וערכי מורשת ייחודיים בתוך מרחב חיים משותף בחברה הישראלית על גווניה במדינה יהודית ודמוקרטית, ברוח מגילת העצמאות

מטרה א
יעד 7 -

חזון החמ"ד מחולל מציאות – טיפוח זהות ציונית דתית

מהות ותיאור המשימה

הכרת חזון החמ"ד ויישומו הלכה למעשה בגן הילדים תוך שילוב פעילויות מגוונות לערכי המורשת, סיפורים ושירים בבחינת "לב לדעת".

תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד רואה בהשכלה ערך, רחב אופקים ובעל בסיס ידע בתחומי הדעת הנלמדים ובמושגי יסוד תרבותיים והיסטוריים (יעדים 2, 7, 10, 11)
- הגננת מרגישה משמעותית, משפיעה מעוררת השראה בקרב הילדים ומהווה דוגמא אישית (יעדים 4, 7, 8, 9, 12)
- הגננת מחנכת לערכים דמוקרטיים, יהודים והומניסטים ומחזקת את הזיקה לארץ, למורשת ולמדינה (בהתאמה למאפייני כל מגזר) (יעדים 4, 7)

משימות מומלצות

1. להעמיק בגישה רב חושית הכוללת פעילויות מגוונות, סיפורים ושירים בנושאים:
 - א. הבטחת הארץ לאבות האומה
 - ב. מפת הארץ פעילה לאורך השנה
 - ג. סיפורים ושירים בנושא ארץ ישראל
 - ד. ירושלים, המקדש; פעילויות במ"ה
2. לחנך לאמונה ולקיום מצוות
3. להורות את סיפורי התורה ואת הסיפור ההיסטורי על-פי חגי ישראל
4. ללמד את סיפורי חז"ל
5. לערוך טקסי 'הקהל' לילדי הגן ולקהילה
6. לערוך מפגשי במ"ה – בית מדרש הורים, הורים מדברים חינוך

תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. שגרת הגן משקפת אורח חיים דתי, עם תפילות וברכות ואבזרים לקיום מצוות	דיווח במפגשי פיקוח מבוסס על תיעוד
2. הסביבה החינוכית מותאמת להתפתחות הילדים ומכילה מגוון רחב של פעילויות	גנת תצפה בפעילות הילדים בשגרת יום הלימודים המפקחת תצפה בפעילות ילדים במדגם גנים
3. הכרות עם סיפורים ושירים בנושאים המרכזיים	המפקחת תעיין בתיעוד האירועים במדגם גנים
4. קיום טקסי 'הקהל' לילדים בשיתוף הקהילה	דיווח במפגשי פיקוח מבוסס על תיעוד
5. קיום מפגשי "במ"ה"	דיווח במפגשי פיקוח מבוסס על תיעוד

חומרים וכלים

[תכנית - חזון החמ"ד מחולל מציאות - חזון החמד מחולל מציאות - טיפוח זהות ציונית דתית](#)

ערכה העוסקת בדמות השנתית - הרבנית קאפח והרב קאפח

[אתר מינהל החינוך הממלכתי-דתי](#)

[קבוצת דיון לגנות החינוך הממלכתי-דתי - פורום גנות החמ"ד](#)

פרק ד'

דגשים לחנ"מ

דבר מנהלת האגף לחינוך מיוחד

אנשי חינוך יקרים,

במוסדות החינוך לומדים תלמידים עם צרכים מיוחדים ועם כישורים שונים ומגוונים.

המשימות המוצגות בפרק זה מיועדות לסייע במתן מענה חינוכי-טיפולי בהתאם לצורכי הלומדים במסגרות החינוך השונות. המשימות המותאמות לחטיבת הגיל, מאורגנות סביב שלוש המטרות המרכזיות שבתכנית האסטרטגית של משרד החינוך ומהוות השלמה למשימות ולפעולות המוצגות לחינוך הרגיל, תוך הלימה מרבית לתכניות הלימודים הרגילות.

עיון מעמיק בכלל המשימות יאפשר לתכנן את תהליכי העבודה באופן מושכל ולכוון את הלומדים להצלחות בתחומים השונים תוך התאמת ההוראה, הלמידה והסביבה הלימודית לצורכיהם.

המשימות מתבססות על מקצועות הליבה ועל דגשים ייחודיים בחינוך המיוחד ובכל משימה מציגות רצף התפתחותי לאורך חטיבות הגיל בהתייחס לתכנים, לשיטות ולרמת ההוראה. חלק מהמשימות מתייחס לכל רמות התפקוד וחלקן מתייחס באופן ממוקד לרמת תפקוד מוגדרת בכל רצף השירותים הניתנים לילדים עם צרכים מיוחדים – השתלבות בגן הרגיל והגן לחינוך מיוחד.

האחריות לאתר את נקודות החוזק בקרב התלמידים ואת צורכיהם הייחודיים ולהעניק להם מענה מקצועי ודיפרנציאלי בהיבט הרגשי, החברתי, ההתנהגותי והלימודי, באופן המחזק ומטפח את עוצמותיהם היא של הצוותים החינוכיים והטיפוליים. שילובם של התלמידים בפעילויות לימודיות וחברתיות מגוונות וחשיפתם לאוכלוסיות שונות ולסביבות למידה מאתגרות מהווה משימה מרכזית אותה עלינו לקדם מתוך תפיסה של שוויון, מתן הזדמנות, סובלנות, כבוד והכלה, לשם שילובם המיטבי בחברה ובקהילה.

אנו רואים אתגר גדול בהעלאת רף הציפיות ובקידום ההישגים באשר לכלל התלמידים, בכל הלקויות ורמות התפקוד, מתוך אמונה ביכולתו של כל תלמיד להתקדם ולהצליח. זהו יעד מרכזי בהוראת תלמידים עם צרכים מיוחדים ברמה האישית והקבוצתית כאחד.

להורים המלווים את ילדיהם והמתמודדים עם סוגיות מורכבות ושונות, מקום משמעותי. השיח עמם ושיתופי הפעולה עמם הכרחיים לקידום העבודה החינוכית.

אנו, חברי צוות האגף לחינוך מיוחד, עומדים לרשותכם לשם קידום המשימות החינוכיות והאתגרים הניצבים בפנינו.

בברכת הצלחה,

רחלי אברמזון

וצוות האגף לחינוך מיוחד

חנ"מ

קידום למידה משמעותית ועדכנית שתוביל להישגים לימודיים, למימוש עצמי ולמציאות קידום הישגים לימודיים בדגש על פיתוח תפקודי לומד המותאמים למאה ה-21 (אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה, הבנה מעמיקה, יכולת עבודה בצוות, תחושת מסוגלות ויכולת ניהול עצמי של התלמיד)

מטרה א
יעד 2 -
יעד 6 -

קידום שוויון הזדמנויות ומיצוי הפוטנציאל לכלל הקבוצות בחברה הישראלית

1. לקדם ולטפח תרבות של מצוינות ברמה האישית והקבוצתית בכל רמות החינוך בכלל וברמת הגן – תכניות אישיות

🎯 תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד מממש כישוריו והישגיו הלימודיים והחברתיים בצורה מיטבית (יעדים 2, 6)
- הגננת מאמינה ביכולות של הילדים ולוקחת אחריות אישית לקידומם כפרטים ונקבוצה תוך קיום קשר משמעותי ודיאלוג מתמיד עמם (יעדים 5, 8)
- הגננת מעניקה מענה דיפרנציאלי ומיטבי לכל ילד על פי צרכיו ומקדמת שוויון הזדמנויות תוך קיום תהליכי איתור, טיפול ומתן מענה לילדים על כל הרצף ההתנהגותי והלימודי (יעדים 2, 5, 6)

🎯 משימות מומלצות

- הפעולות שלהלן מתחייבות מחוק החינוך המיוחד ומשתמעות מחוק חינוך חינוך חינוך חולים:
1. להכין לכל ילד פרופיל תפקודי הכולל נקודות חוזק ונקודות לחיזוק בתחומי התפקוד: קוגניטיבי, לימודי, שפתי-תקשורת, חברתי, התנהגותי-רגשי, מוטורי, חושי ותחום ההכנה לחיים/כישורי חיים.
 2. להכין תוך עבודת צוות רב מקצועי תכנית אישית המבוססת על הפרופיל התפקודי והכוללת: מטרות, יעדים, דרכי ביצוע, לוח זמנים ודרכים להערכה; ליישם את התכנית בהרכבי למידה שונים על ידי כלל הצוות החינוכי העובד עם הילד.
 3. למקד את התכנית במספר יעדים ייחודיים לילד בלבד. (יעדים קבוצתיים ייכללו בתכנית הגנית).
 4. לעקוב אחרי יישום התכנית כחלק מסדר היום בגן, בנושאים, בטיפולים ובמוקדי פעילות שונים ולהעריך את התקדמות הילד ביעדים שנקבעו.

להלן סוגי התכניות האישיות בהתאם לאוכלוסיית היעד:

- א. תכנית חינוכית יחידנית (תח"י) לילדים עם צרכים מיוחדים המשולבים בגן הרגיל תוכן ע"י מנהלת הגן בסיוע צוות רב-מקצועי ובשיתוף צוות השילוב, הילד והוריו, בהתאם להנחיות בחוזר מנכ"ל סח/3(ד).
- ב. תכנית לימודים אישית (תל"א) לתלמידים הלומדים בגן לחינוך מיוחד תוכן ע"י מנהלת הגן בשיתוף הצוות הרב-מקצועי, הילד (במידת האפשר) והוריו, בהתאם להנחיות בחוזר מנכ"ל נח/7.
- ג. תכנית חינוכית אישית (תח"א) לילדים חולים מגיל 5 המאושפדים בבתי חולים תוכן ע"י הצוות הרב מקצועי של המוסד החינוכי בבית החולים. לילדים חולים בביתם עקב מחלה ממושכת תוכן התכנית ע"י מורי "ספק השירות לתלמיד בביתו" בשיתוף מנהלת הגן בקהילה. בשני המקרים תוכן התכנית בשיתוף צוות הגן בו לומד הילד בקהילה, מומחית תחום מטעם המת"א, הילד והוריו, כמשתמע מחוק חינוך חינוך חולים. מנהלת הגן והצוות החינוכי בקהילה ישמרו על קשר קבוע ומשמעותי עם הילד ועם

הוריו במהלך כל תקופת מחלתו בביתו, כולל ביקור בית וביקור בבית החולים (במידת האפשר).

תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. שיתוף כלל הצוות העובד עם הילד, הילד והוריו בכל תכנית אישית	מנהל המוסד החינוכי יבצע בקרה באמצעות בדיקת התכניות
2. שילוב של 100% מיעדי התח"י והתל"א ושל 75% לפחות מיעדי התח"א בתכנית העבודה של מנהלת הגן, גננת השילוב, המורים המקצועיים ו/או צוות מקצועות הבריאות	קיום ישיבות לבניית התכנית, קיום הערכה מעצבת והערכה מסכמת בכל תכנית.
3. התקדמות של כל ילד ב- 75% לפחות מיעדי התח"י והתל"א וב- 50% לפחות מיעדי התח"א לילדים חולים	תימדד באמצעות כלי ההערכה הרלוונטיים לכל תחום בתכנית ותצוין בהערכה המעצבת והמסכמת

חומרים וכלים

אתר חוזרי מנכ"ל בתוך אתר משרד החינוך:

1. תכנית חינוכית יחידנית (תח"י) - [חוזר מנכ"ל ס"ח/3\(ד\)](#)
2. תכנית לימודים אישית (תל"א) - [חוזר מנכ"ל נ"ח/7](#)

[חוק חינוך חנים לילדים חולים](#)

חנ"מ

קידום למידה משמעותית ועדכנית שתוביל להישגים לימודיים, למימוש עצמי ולמציאות קידום הישגים לימודיים בדגש על פיתוח תפקודי לומד המותאמים למאה ה-21 (אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה, הבנה מעמיקה, יכולת עבודה בצוות, תחושת מסוגלות ויכולת ניהול עצמי של התלמיד)
התאמת תכניות הלימודים, מערכי הערכה ומדידה, תפיסת ההוראה, ההכשרה, ההתמחות והפיתוח המקצועי לתפיסת הלמידה המשמעותית

מטרה א
יעד 2 -
יעד 3 -

2. לתכנון וליישם תהליכי הוראה-למידה מגוונים וחדשניים המפתחים והמטמיעים תפקודי לומד – תכנית לימודים גנית (תלג"ן)

🎯 תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד מממש כישוריו והישגיו הלימודיים והחברתיים בצורה מיטבית (יעדים 2, 6)
- הגננת מאמינה ביכולותיהם של הילדים ולוקחת אחריות אישית לקידום כפרטים וכקבוצה תוך קיום קשר משמעותי ודיאלוג מתמיד עמם (יעדים 5, 8)
- הגננת מעניקה מענה דיפרנציאלי ומיטבי לכל ילד על פי צרכיו ומקדמת שוויון הזדמנויות, תוך קיום תהליכי איתור, טיפול ומתן מענה לילדים על כל הרצף ההתנהגותי והלימודי (יעדים 2, 5, 6)

🎯 משימות מומלצות

1. לבנות תכנית לימודים גנית (תלג"ן) רב-שנתית, תוך יצירת רצף הוראה לאורך שנות הלימוד, בכל קשת הלקויות ורמות התפקוד, בהובלת מנהלת הגן לחינוך מיוחד ובשיתוף הצוות החינוכי-טיפולי.
2. לבנות את תכנית הלימודים הגנית (תלג"ן) בהלימה מרבית לתכניות הלימודים ומסמכי ההנחיה של האגף הקדם יסודי, וכן בהלימה ליעדי המחוז ולמאפייני אוכלוסיית הילדים בגן.
3. לכלול בתכנית הלימודים הגנית (תלג"ן) את הרכיבים הבאים:
 - פריסה שנתי של נושאים החוזרים על עצמם ברצף הגילאים בגן תוך התפתחות ספיראלית בהתייחס לרכיבים הבאים: א. מעגל עונות השנה ומועדים בראייה רב תרבותית; ב. הנושא השנתי/המערכתי; ג. נושאים הנגזרים מצורכי הילדים בגן; ד. נושאי משנה מומלצים.
 - מטרות ויעדים הנגזרים מתחומי הליבה של האגף הקדם יסודי: שפה ואוריינות, כישורי חיים/הכנה לחיים, מתימטיקה ומדעים, אמנויות ומורשת (חג ומועד), בדגש על יישום עקרונות הלמידה המשמעותית.
 - מפת יעדים גנית – מיפוי ילדי הגן לקבוצות למידה בתחומי הליבה: שפה, מתמטיקה והכנה לחיים ובתחומי התפקוד השונים.
 - תכניות הוראה של הנושאים הנלמדים המפרטות מטרות ויעדים בהתייחס לנושאי הלימוד, לתחומי הליבה ולתחומי התפקוד. פירוט דרכים ליישום הכוללות פעילויות מזדמנות או יזומות של הילדים ופעילויות מכוונות על ידי הצוות (פרטניות וקבוצתיות), המשולבות במערכת השבועית ובסדר היום בגן.
4. לקיים בהובלת מנהלת הגן ובשיתוף הצוות החינוכי-טיפולי, תהליכי הערכה בתחומי התפקוד כבסיס לכתיבת תכניות אישיות (תל"א) וגניות (תלג"ן) וככלי להערכת התקדמות הילד. לרשות הגננת כלי תצפית שפוחת על ידי האגף לחינוך קדם יסודי, המשמש להיכרות מעמיקה עם ילדי הגן: "מבטים – מסתכלים בסביבה טבעית על ילדים". לכלי זה גרסה מותאמת למסגרות החינוך המיוחד ולצרכים של הילדים הלומדים בגני החינוך המיוחד. לרשות הצוותים הטיפוליים קיימים כלי הערכה ייחודיים מתחום מומחיותם.

תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. עמידה ב- 80% לפחות מהנושאים ומהיעדים של התכנית הגנית	מנהלת הגן ומפקח החינוך המיוחד או נציג מטעמו יבצעו בקרה בהתייחס לביצוע התכנית ולהתקדמות התלמידים.

חומרים וכלים

אתר האגף לחינוך מיוחד: [מסמך תכנון לימודים לתלמידים עם צרכים מיוחדים](#)

אתר האגף לחינוך קדם יסודי

- [תכניות לימודים לחינוך הקדם יסודי](#);
- [תכנית מסגרת לגן הילדים גילאי 3-6 הממלכתי והממלכתי דתי, הערבי והדרוזי](#)
- [תכנית מסגרת לילדים מתקשים בגיל הרך בגן הילדים הרגיל, המשולב והמיוחד](#)

כלי הערכה באתר האגף לחינוך קדם יסודי

- [מבטים - מסתכלים בסביבה טבעית על ילדים](#)
- [إطلاقات - نشاط الأبطال في بيئتهم الطبيعية](#)

חנ"מ

קידום למידה משמעותית ועדכנית שתוביל להישגים לימודיים, למימוש עצמי ולמצוינות קידום הישגים לימודיים בדגש על פיתוח תפקודי לומד המותאמים למאה ה-21 (אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה, הבנה מעמיקה, יכולת עבודה בצוות, תחושת מסוגלות ויכולת ניהול עצמי של התלמיד)
התאמת תכניות הלימודים, מערכי הערכה ומדידה, תפיסת ההוראה, ההכשרה, ההתמחות והפיתוח המקצועי לתפיסת הלמידה המשמעותית 3

מטרה א
יעד 2 -
יעד 3 -

3. לקדם הישגי תלמידים בשפת אם

🎯 תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד רואה בהשכלה ערך, רחב אופקים ובעל בסיס ידע בתחומי הדעת הנלמדים ובמושגי יסוד תרבותיים והיסטוריים (יעדים 2, 7, 10, 11)
- הגננת מומחית בתחום הדעת ובפדגוגיה גנרית ומחויבת להתפתחותה המקצועית המתמקדת בשיפור תהליכי הוראה אפקטיביים (יעדים 2, 3)

🎯 משימות מומלצות

1. לבנות ולהפעיל תכנית הוראה גנית מותאמת בתחום השפה והתקשורת כחלק מהתכנית הגנית הכללית, תוך שילוב יעדים ייחודיים בתחום השפה בתכניות האישיות; למפות את ילדי הגן על פי רמת התפקוד בתחומי השפה (מפת יעדים) לשם יצירת קבוצות הומוגניות לקידום היעדים.
2. לקדם את התחום התקשורתי-שפתי תוך עבודת צוות רב מקצועי, בפרט בין צוות הגן לבין קלינאי תקשורת.
3. לקדם את המיומנויות השפתיות והתקשורתיות תוך חיבור לכלל העשייה בגן בנושאים ובמוקדי הפעילות השונים.
4. לפעול בהלימה מירבית לתכנית הלימודים לגן הילדים בתחום השפה ולמדריך ליישום יעדי החינוך הלשוני בחינוך המיוחד.
- בתחום עידוד הקריאה ואהבת הספר - להעצים את השימוש בספריית "פיג'מה" במגזר דובר העברית ובספריית "אל-פונוס" המקבילה במגזר דובר הערבית; לחשוף את הילדים וללמד אותם 5-10 ספרים בשנה לפחות.
- לקיים מעגלי שיח בנושא השפה בחיבור לעקרונות הלמידה המשמעותית.
5. לקיים תהליכי הערכה תפקודית כבסיס לבניית תכניות ההוראה ותהליכי הערכה מעצבת ומסכמת במגוון כלים לאורך התהליך; לערוך מיפוי בתחום הכשירות התקשורתית של ילדי הגן בשיתוף קלינאית התקשורת והגננת.
6. לקיים תהליכי פיתוח מקצועי: מפגשי למידה קבועים למדריכים מחוזיים ע"י מדריכה ארצית; מפגשי למידה/קורסים מחוזיים; קורסים במסגרת הפיתוח מקצועי של החינוך הרגיל; למגזר דובר הערבית - מפגשי למידה בשיתוף עמיתיהם במגזר דובר העברית לצד מפגשים ייחודיים לשפה הערבית.

תפוקות 📌

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. כל הגננות המלמדות ילדים עם צרכים מיוחדים יכירו את תכניות הלימודים והמסמכים הרלוונטיים ויעבדו על פיהם, וכן יקחו חלק בפיתוח מקצועי רציף	מפקח/מומחית תחום מטעם המתי"א תבצע ביקורת באמצעות בדיקה של התכניות האישיות והגניות
2. בכל גן בחינוך המיוחד תיבנה תכנית הוראה מותאמת בתחומי השפה כחלק מתכנית הגנית הכללית, ויתקיימו תהליכי הוראה והערכה ברמה האישית והקבוצתית	מפקח/מומחית תחום מטעם המתי"א תבצע ביקורת באמצעות בדיקה של תכנית ההוראה
3. בכל גן יוצגו ויילמדו 5-10 ספרים לפחות כחלק מטיפוח אהבת הספר	מפקח/מומחית תחום מטעם המתי"א תבצע בקרה באמצעות בדיקה של התכנית הגנית

חומרים וכלים 📌

אתר האגף לחינוך קדם יסודי - [תכנית לימודים בתחום שפה ואוריינות](#)
 אתר האגף לחינוך מיוחד - [חינוך לשוני](#): קישורים לתכניות הלימודים הרגילות, חומרים, הנחיות ומדריך ליישום, להתאמה ולהטמעה של תכניות הלימודים בחינוך המיוחד

חנ"מ

קידום למידה משמעותית ועדכנית שתוביל להישגים לימודיים, למימוש עצמי ולמציאות קידום הישגים לימודיים בדגש על פיתוח תפקודי לומד המותאמים למאה ה-21 (אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה, הבנה מעמיקה, יכולת עבודה בצוות, תחושת מסוגלות ויכולת ניהול עצמי של התלמיד)
 העמקת החינוך הרגשי, הערכי והחברתי, וקידום מעורבות אישית וחברתית

מטרה א
 יעד 2 -
 יעד 4 -

4. לקדם את התלמידים לשליטה בבסיס הידע הנדרש בתכניות הלימודים ולהעניק להם מענה מקצועי ודיפרנציאלי על כל הרצף ההתנהגותי והלימודי תוך הכלתם וטיפול עוצמותיהם – הוראת אמנויות

🎯 תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד מממש כישוריו והישגיו הלימודיים והחברתיים בצורה מיטבית (יעדים 2, 6)
- הגננת מומחית בתחום הדעת ובפדגוגיה גרית ומחויבת להתפתחותה המקצועית המתמקדת בשיפור תהליכי הוראה אפקטיביים (יעדים 2, 3)

🎯 משימות מומלצות

1. לבנות ולהפעיל תכנית הוראה בתחומים הרלוונטיים מתוך אשכול האמנויות, כחלק מהתכנית הגנית הכללית, תוך השענות על תכנית הלימודים של החינוך הרגיל באמנות הנבחרת ועל רצף התכנים בתכנית הלימודים במקצוע כיסוד מארגן.
2. שילוב תכנים ממעגל השנה כגון חגים ועונות לצד יעדים מתחומי ההכנה לחיים כאמצעי להוראת תכנים אמנותיים.
3. ליצור הבחנה בין עיסוק באמנות ובין טיפולים באמנות מבחינת בעלי תפקידים, שעות הוראה, תכנים והרכב הלומדים, תוך איתור ממשקים מקדמים בין האמנויות כתחום דעת לבין הטיפול באמנויות.
4. ליצור מסגרות להעצמת כישורי התלמידים בתחומי האמנות השונים, לביטוי עצמי ולהצגת תוצרים, תוך השענות על אמות מידה אמנותיות על אף המגבלות.
5. לקיים תהליכי פיתוח מקצועי: קורסים במסגרת הפיתוח המקצועי של החינוך הרגיל במקצועות האמנות; קורסים ייעודיים למורים המלמדים אמנויות בקרב תלמידים עם צרכים מיוחדים.

🎯 תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. כל הגננות המלמדות ילדים עם צרכים מיוחדים יכירו את תכניות הלימודים והמסמכים הרלוונטיים ויעבדו על פיהם.	בקרה על ידי מנהל בית הספר / מפקח באמצעות בדיקת התכנית הגנית.
2. בכל גן בחינוך המיוחד תיבנה תכנית הוראה מותאמת בתחומי האמנות, ויתקיימו תהליכי הוראה והערכה ברמה האישית והקבוצתית.	בקרה על ידי מנהל בית הספר / מפקח באמצעות בדיקת של תכניות ההוראה.

🌟 חומרים וכלים

אתר האגף לחינוך קדם יסודי - [תכנית ביניים לאמנויות בגיל הרך](#)

חנ"מ

- מטרה א - קידום למידה משמעותית ועדכנית שתוביל להישגים לימודיים, למימוש עצמי ולמצוינות
 יעד 2 - קידום הישגים לימודיים בדגש על פיתוח תפקודי לומד המותאמים למאה ה-21 (אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה, הבנה מעמיקה, יכולת עבודה בצוות, תחושת מסוגלות ויכולת ניהול עצמי של התלמיד)
 יעד 3 - התאמת תכניות הלימודים, מערכי הערכה ומדידה, תפיסת ההוראה, ההכשרה, ההתמחות והפיתוח המקצועי לתפיסת הלמידה המשמעותית

5. לפתח אוריינות דיגיטאלית כבסיס לכל תחומי הדעת ולהעניק מענה מקצועי ודיפרנציאלי לתלמידים על כל הרצף ההתנהגותי והלימודי – תקשוב וטכנולוגיה מסייעת

📍 תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד מתנסה בכלל תפקודי הלמידה המותאמים למאה ה-21 ומציג שיפור משמעותי בשלושה מהם לפחות (יעד 2)
- הגננת מטפחת סביבה לימודית דינמית, מאתגרת אינטלקטואלית ומסקרנת תוך שילוב טכנולוגיות מתקדמות (יעדים 2, 11)
- הגננת משלבת מגוון מרחבי למידה פיסיים וירטואליים המאפשרים למידה משמעותית (יעדים 2, 13)

📍 משימות מומלצות

1. לשלב שימוש בכלים מתוקשבים ובטכנולוגיה מסייעת בתכניות הוראה ובחומרי הלימוד, תוך קישור לנושאי הלימוד ולמוקדי הפעילות בגן ותוך התאמת התכנים והציוד למאפייני התפקוד של הילד.
2. לזמן לכל ילד בגן התנסות בכלים מתוקשבים, כחלק מתהליכי הלמידה בגן בתחומי השונים.
3. להתאים את השימוש בטכנולוגיה מסייעת למאפייני התפקוד של הילד כמענה לצרכיו הייחודיים על בסיס ממצאי הערכה תפקודית.
4. לקיים תהליכי הדרכה ופיתוח מקצועי בנושא שימוש מותאם בטכנולוגיה מסייעת לצוותים חינוכיים וטיפוליים.
5. לשבץ אנשי צוות תוך מתן עדיפות לבעלי ידע פורמלי בתחום המחשבים והטכנולוגיה המסייעת.

📍 תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. כל ילד עם צרכים מיוחדים יתנסה בכלים מתוקשבים ב- נושאים/פעילויות לפחות, כחלק מהתכנית הגנית או האישית.	מפקח/מומחית תחום מטעם המתי"א תבצע בקרה באמצעות בדיקת תכניות הוראה ותצפיות. מעקב הגננת אחר התכניות האישיות
2. כל גננות החינוך המיוחד יקחו חלק בתהליכי הדרכה ו/או פיתוח מקצועי להעצמת השימוש בכלי הוראה מתוקשבים ובטכנולוגיה מסייעת.	מפקח/מומחית תחום מטעם המתי"א תבצע בקרה

📍 חומרים וכלים

[אתר החינוך המיוחד](#) – תקשוב וטכנולוגיה מסייעת
 אתר האגף לחינוך קדם יסודי – [תכנית לימודים במדע וטכנולוגיה](#)

חנ"מ

מטרה ב - העמקת החינוך הרגשי, הערכי והחברתי, וקידום מעורבות אישית וחברתית
 יעד 4 - קידום שוויון הזדמנויות ומיצוי הפוטנציאל לכלל הקבוצות בחברה הישראלית
 יעד 6 -

6. להתנסות בתהליכים חברתיים ודמוקרטיים במרחב הגן ומחוצה לו – "האחר הוא אני"

תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד משפר את יכולתו לנהל קשרים בין אישיים, להכיל שונות, לעבוד בקבוצה ולנהוג בכבוד ובנימוס כלפי האחר (יעדים 4, 5)
- הגננת מרגישה משמעותית, משפיעה, מעוררת השראה בקרב הילדים ומהווה דוגמה אישית (יעדים 4, 7, 8, 9, 12)
- הגננת מקיימת דיאלוג רגשי וערכי פתוח ובונה במרחב הגן והקהילה (יעדים 4, 7)

משימות מומלצות

1. לאתר ולהפעיל מגוון תכניות ויוזמות המקדמות מפגש של ילדים עם צרכים מיוחדים עם ילדי גן בחינוך הרגיל, תוך מתן הזדמנות לתרומה הדדית על בסיס כישורים ונקודות חוזק.
2. לקיים סדנאות ומפגשי למידה עם שותפים מקרב צוותי החינוך הרגיל לשיפור עמדות כלפי התלמיד עם הצרכים המיוחדים כתורם מעורב וכשותף פעיל בקהילה הרגילה.
3. לקיים מגוון תכניות ויוזמות המקדמות מפגש בין גני חינוך מיוחד, השונים מבחינת לקות, גיל ורמת תפקוד, תוך מתן הזדמנות לתרומה הדדית על בסיס כישורים ונקודות חוזק.
4. לקיים מהלכים להעמקת ההיכרות והמודעות העצמית של הילד עם נקודות החוזק שלו, כישוריו והעדפותיו.
5. לקיים שיח בקרב הילדים אודות המפגש עם אוכלוסיות שונות מהם, תוך שימוש במגוון כלי עזר לקידום מיומנויות השיח והביטוי של התלמידים, לדוגמה: מעגל ההפנמה (תכנית ל"ב 21), אתר ייעודי של הטלוויזיה החינוכית אודות הנושא המערכתי, תיעוד מצולם של המפגשים ועוד.

תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. קיום תכנית בת חמישה מפגשים בשנה לפחות, בכל גן, עם ילדי גן בחינוך הרגיל על בסיס תרומה הדדית.	בקרה של תכנית העבודה הגנית על ידי מפקח/ מומחית תחום מטעם המתי"א.
2. קיום מפגשי תכנון ומשוב עם צוותי הגנים לחינוך רגיל המקיימים קשר עם ילדי החינוך המיוחד.	בקרה של תכנית העבודה הגנית על ידי מפקח/ מומחית תחום מטעם המתי"א.
3. קיום תכנית בת חמישה מפגשים בשנה לפחות, בכל גן, עם גני חינוך מיוחד אחרים, על בסיס תרומה הדדית.	בקרה של תכנית העבודה הגנית על ידי מפקח/ מומחית תחום מטעם המתי"א.

חומרים וכלים

אתר ייעודי של תכניות הטלוויזיה החינוכית בנושאי "האחר הוא אני" על פי שכבות גיל
 אתר האגף לחינוך מיוחד - הצעות להפעלות בקרב צוותים ותלמידים
 אתר האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים - חינוך המיוחד - תכנית לקראת בגרות (ל"ב 21)

חנ"מ

מטרה ב
יעד 4 -
יעד 6 -
חיזוק החינוך למצוינות ערכית ואזרחית
העמקת החינוך הרגשי, הערכי והחברתי, וקידום מעורבות אישית וחברתית
קידום שוויון הזדמנויות ומיצוי הפוטנציאל לכלל הקבוצות בחברה הישראלית

7. לאתר ולהעניק מענה מקצועי דיפרנציאלי לתלמידים על כל הרצף ההתנהגותי והלימודי תוך הכלתם וטיפוח עוצמותיהם – תכניות הכנה לחיים

תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד מממש כישוריו והישגיו הלימודיים והחברתיים בצורה מיטבית (יעדים 2, 6)
- הגננת מאמינה ביכולותיהם של הילדים ולוקחת אחריות אישית לקידום כפרטים וכקבוצה תוך קיום קשר משמעותי ודיאלוג מתמיד עמם (יעדים 5, 8)
- הגננת מעניקה מענה דיפרנציאלי ומיטבי לכל ילד על פי צרכיו ומקדמת שוויון הזדמנויות תוך קיום תהליכי איתור, טיפול ומתן מענה לילדים על כל הרצף ההתנהגותי והלימודי (יעדים 2, 5, 6)

משימות מומלצות

1. לבחור את תחומי ההכנה לחיים הרלוונטיים לגיל הילדים מתוך תחומי ההכנה לחיים של החינוך המיוחד לכלל הגילאים: טיפול עצמי, קשר בין-אישי חברתי, פנאי, שימוש במשאבים קהילתיים, חינוך לחיי עבודה (מיומנויות בסיס והכנה), חינוך מיני-חברתי, חינוך למגורים עצמאיים (מיומנויות בסיס והכנה), ייצוג/סנגור עצמי, בריאות וביטחון.
2. לבנות תכנית הוראה גנית בתחומי ההכנה לחיים שנבחרו, תוך שילוב יעדים ייחודיים לתלמיד בתכניות האישיות.
3. לקיים תהליכי הערכה תפקודית בתחומי ההכנה לחיים כבסיס לבניית התכניות הגניות והאישיות וכמעקב אחר התקדמות הילדים, באמצעות כלי מדף וכלים מותאמים.
4. לקיים את תהליכי הלמידה בתחומי ההכנה לחיים במגוון סביבות למידה בתוך הגן ובסביבות שונות בקהילה.
5. לקיים את תהליכי הלמידה בתחומי ההכנה לחיים בזיקה לתכניות כגון: לקראת בגרות "ל"ב 21" (התכנית יועדה במקורה לגילאי 16-21, אך יישומה המיטבי מחייב התייחסות החל מהגיל הרך).

תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. בניית תכנית הוראה גנית בתחומי ההכנה לחיים הנלמדים בגן.	בקה על ידי מנהל/מפקח באמצעות בדיקת התכניות ותצפיות בגן.
2. התקדמות של כל ילד בשני יעדים לפחות בתחומי ההכנה לחיים, מתוך היעדים שנקבעו בתכנית האישית או הקבוצתית.	מעקב מתועד של הגננת/מומחית התחום מטעם המת"א אחרי ישום התכנית הגנית והתקדמות התלמיד בתכנית האישית.

חומרים וכלים

תכנית "ל"ב 21" – לקראת בגרות לחינוך המיוחד, תשנ"ט
אתר האגף לחינוך מיוחד – מסמך תכנון לימודים לתלמידים עם צרכים מיוחדים (מקצועות הליבה לחינוך המיוחד)

חנ"מ

מטרה ב -
יעד 4 -
יעד 6 -
חיצוק החינוך למצוינות ערכית ואזרחית
העמקת החינוך הרגשי, הערכי והחברתי, וקידום מעורבות אישית וחברתית
קידום שוויון הזדמנויות ומיצוי המוטנציאל לכלל הקבוצות בחברה הישראלית

8. להעמיק הקשר והשותפות עם הקהילה והרשות המקומית לצורך השפעה חינוכית ערכית

תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד משפר את יכולתו לנהל קשרים בין אישיים, להכיל שונות, לעבוד בקבוצה ולנהוג בכבוד ובנימוס כלפי האחר (יעדים 4, 5)
- הגנת מקיימת דיאלוג רגשי וערכי פתוח ובונה במרחב הגן והקהילה המתבסס על סדירויות תומכות קבועות (יעדים 4, 7)

משימות מומלצות

1. ליזום/להרחיב שיתופי פעולה עם גורמים שונים בקהילה (עמותות, אתרים, מוסדות) ועם גנים לחינוך רגיל/מיוחד באזור, לפעילויות המתמקדות בעשייה חברתית כחלק מטיפוח אזרחות פעילה.
2. למסד את שיתופי הפעולה כחלק מתכנית העבודה הגנית והתרבות החינוכית-ערכית בגן.
3. לבחון השתתפות ילדים עם צרכים מיוחדים החל מגיל גן חובה בסדורים בכנסת במסגרת התכנית המותאמת לחינוך המיוחד, תוך קיום פעולות הכנה וסיכום במסגרת החינוכית, באמצעות ערכות ההפעלה של התכנית.
4. לשלב ילדים עם צרכים מיוחדים המשולבים בגן רגיל בטיול השנתי של בני גילם בגן, תוך מימוש הזכות לטיול מונגש (ראה חומרים וכלים).
5. לבנות תכנית טיולים מותאמת בגני החינוך המיוחד, אשר תאפשר למירב הילדים, בכל קשת הלקויות ורמות התפקוד, לחוות את חוויית הטיול בהלימה מרבית לבני גילם בחינוך הרגיל.

תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. כל תלמידי החינוך המיוחד ישתתפו בשתי תכניות/יזמות לפחות, לטיפוח אזרחות פעילה כמתואר בפעולות לעיל.	בקרה על ידי מפקח באמצעות בדיקת תכנית העבודה.
2. כל תלמיד בגילאי 21-5, יבקר בכנסת פעם אחת לפחות, במסגרת תכנית הסדורים המותאמת לתלמידי החינוך המיוחד או במסגרת הסדורים לחינוך הרגיל עם ילדי הגן בו הם משולבים.	מעקב על ידי מחנכת/מנהלת אחר מימוש הנושא בראייה רב שנתית.
3. בניית תכנית טיולים מותאמת על בסיס חוזר המנכ"ל והנחיות הטיול המונגש.	בקרה על ידי מפקח/מומחית תחום מטעם המת"א באמצעות בדיקת התכנית הגנית.

חומרים וכלים

אתר הכנסת - מרכז המבקרים - פרטים אודות סיורים לתלמידים עם צרכים מיוחדים
 חוזר מנכ"ל תשס"ה/9 (ג) - טיולים ופעילות חוץ-בית-ספרית- היבטים פדגוגיים-ארגוניים.
 חוזר מנכ"ל תשס"ט/6 - מספר המלווים המחייב בסיור של גן ילדים ב"שעת סיור"
 אתר האגף לחינוך מיוחד - מסמך: טיול שנתי-טיול מונגש

חנ"מ

חיזוק החינוך למצוינות ערכית ואזרחית
 טיפוח אקלים מיטבי לחיזוק החוסן והצמיחה האישית ולקידום הכלת האחר וקבלת השונה
 העמקת החינוך הרגשי, הערכי והחברתי, וקידום מעורבות אישית וחברתית

מטרה ב
 - יעד 5
 - יעד 4

9. לקיים מסגרות קבועות ללמידה ולהתנסות רגשית חברתית ולפתח אחריות אישית – בריאות ובטיחות

תוצאה רצויה שהיעד מקדם

- הלומד בעל תחושת מסוגלות עצמית, יכולת לוויסות התנהגויות ורגשות ופועל מתוך מודעות לנקודות החוזק והתורפה שלו (יעדים 4, 5)
- הגננת מאמינה ביכולותיהם של הילדים ולוקחת אחריות אישית לקידומם כפרטים וכקבוצה תוך קיום קשר משמעותי ודיאלוג מתמיד עמם (יעדים 5, 8)
- הגננת פועלת לשיפור האקלים הגני בהיבטים של תחושת שייכות, תחושת מוגנות וצמצום אלימות, תוך קיום תכניות תומכות באופן קבוע וניטור תוצאותיהן (יעד 5)

משימות מומלצות

1. לשלב בסדר היום הגני תכניות המקדמות את טיפוח תחושת האחריות של הילד לבטיחותו, לבריאותו ולסביבתו בנושאים כגון: חינוך לבריאות, חינוך לזהירות ולבטיחות בדרכים וחינוך סביבתי.
2. להורות את הנושאים בזיקה לעקרונות תכנית "ל"ב 21", תוך שילוב בסדר היום הגני. (תכנית ל"ב 21 יועדה במקורה לגילאי 16-21, אך יישומה המיטבי מחייב התייחסות לעקרונות התכנית מגיל צעיר, תוך בחירת נושאים מתאימים לגיל הילדים).
3. לבסס את תוכני הלימוד על תכניות החינוך הרגיל לצד בחירת תכנים מעולמם של הילדים.

תפוקות

התפוקה	באיזה אופן תימדד התפוקה?
1. בנייה והפעלה של תכנית הוראה בכל גן בחינוך המיוחד בנושא אחד לפחות מהנושאים הנ"ל	מפקח/מומחית תחום מטעם המתי"א תערוך בקרה באמצעות בדיקה של התכניות הגניות

חומרים וכלים

תכנית "ל"ב 21" – לקראת בגרות לחינוך המיוחד, תשנ"ט
 חוזר מנכ"ל – חינוך לפיתוח בר קיימא (חינוך סביבתי)
 תכנית לימודים בחינוך לבריאות
 הנחיות וחוזרי מנכ"ל בנושא חינוך לזהירות ובטיחות בדרכים באגף הקדם יסודי

פרק ה'

פיתוח מקצועי של עובדי הוראה

פיתוח מקצועי של עובדי הוראה בקדם יסודי

המפקחת על הגננות אחראית על תהליכי הפיתוח המקצועי של הגננות שבתחום פיקוחה בהתאם למדיניות משרד החינוך, למטרות וליעדים של האגף לחינוך קדם יסודי, לצורכיהן המקצועיים של הגננות ובהלימה לשלבי הקריירה שלהן.

לאחר בחינת הצרכים של הגננות יתקיימו מפגשי יעץ של המפקחות על הגנים עם מרכזי הפסג"ה ועם מדריכות מחוזיות לתכנון הפיתוח המקצועי של הגננות. ההרשמה לקורסים תיעשה מתוך מאגר התכניות שיוצג בכל מרכז פסג"ה.

📍 תיאור המשימה

גננת תוכל לבחור בהיקף השעות שתרכזה ללמוד בכל שנה מתוך סך השעות הנדרשות לקידום (60/120/180/210) כדי לשמור על עקרון הלמידה לאורך החיים יש ללמוד לפחות 30 שעות בשנה.

גננת תוכל לפרוס 180 שעות לימוד על פני שלוש שנים כאשר היא אחראית על חלוקת השעות.

גננת שלמדה עד 60 שעות מעל המתבקש בדרגה, תצבור את השעות לדרגה הבאה (להוציא המקרים הבאים: לימודים בשנת שבתון; לימודים לתואר שני ושלישי; השלמה במקרים חריגים).

כדי לאפשר בחירה של יותר מנושא אחד יוצעו לגננת בדרגות 1 עד 6 מודולות שונות של 30 שעות. לגננות בדרגות 7 עד 9 יוצעו תכניות מיוחדות במכללות. פירוט [באתר אגף א' לפיתוח מקצועי](#)

📄 כללים ונהלים

חברת ההנחיות [באתר אגף א' לפיתוח מקצועי](#)